

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Identita obyvatel města a vzájemná rivalita mezi dvěma městy:

Pardubice a Hradec Králové

Bc. Pavlína Králová

Diplomová Práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína KRÁLOVÁ**

Studijní program: **N6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Identita obyvatel města a vzájemná rivalita mezi dvěma městy: Pardubice a Hradec Králové**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Vztah dvou měst na příkladu Hradce Králové a Pardubic. Otázka identity a identifikace s místem. Regionální rivalita a nesnášenlivost mezi městy. Minulost, hlavní kořeny a stereotypy sporu. Porovnání měst a zjištění zda se stereotypní názor na vztah měst nějakým způsobem předává z generace na generaci.

Práce bude vypracována na základě výzkumu mezi obyvateli měst Pardubic a Hradce Králové. Pomocí metodologie polostrukturovaných rozhovorů a dotazníků.

Stručná osnova:

- 1) seznámení s tématem rivality, identity
- 2) historické pozadí vzájemné nesnášenlivosti
- 3) zažití stereotypy
- 4) výzkum současného stavu mezi městy
- 5) zpracované výsledky výzkumu

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

LENDEROVÁ, Milena: Hradec Králové-Pardubice rivalita ve východních Čechách, Východočeský sborník historický. Roč. 1996, č. 5, s. 131-148

BELLI, Gwen: Human identity in the urban. 1st ed..London: Penguin Books, 1972. 656. ISBN 0-1402-1364-3

Člověk a město - problém identity: sborník příspěvků z kolokvia časopisu Prométheus, Hradec Králové 1.12.1997. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. 64. ISBN 80-7041-638-6

BERGER, Alan S.: The City: Urban Communities and Their Problems, Dubuque, Iowa: Brown, 1978.

ISBN 0697075559

MADĚRA, Vladislav: Pardubice a Hradec Králové - věční rivalové, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, Roč. 33.,

č. 5-6 (1998), s. 124-127

NOVÁK, Vlastimil: Primátoři odložili saka a jednali v plavkách: Rivalita dvou východočeských metropolí včera dostala opět pořádnou trhlinu, Pardubické noviny. Roč. 4, č. 83, s. 7

CHARBUSKÝ, Miloš: Pardubičtí starostové. 9. část, Radniční zpravodaj. Roč. 1998, č. 4 (září 1998), s. 20

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Hana Horáková, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 23. 6. 2009

Pavčina Králová

Anotace:

Diplomová práce se zabývá analýzou historie a současného stavu rivality mezi Hradcem Králové a Pardubicemi. Jejím cílem je zjistit, zda lze i v dnešní době hovořit o rivalitě či došlo k její marginalizaci. Kromě rivality samotné zkoumá stereotypní představy a užívaná apelativa pro označení obyvatel obou měst. Práce je vypracována na základě sociálně-antropologického výzkumu mezi obyvateli Hradce Králové a Pardubic.

Klíčová slova:

apelativa

Hradec Králové

lokální identita

město

Pardubice

rivalita

stereotyp

urbánní antropologie

Summary:

The diploma thesis is concerned with analysis of the history and current situation of the rivalry between Hradec Králové and Pardubice. The aim of the work is to find out, if the rivalry exists or is marginalized. Besides the rivalry explores stereotypes and appellatives used for appellation of the citizens of Pardubice and Hradec Králové.

The diploma thesis is based on the anthropological research, which was realized in Hradec Králové and Pardubice.

Keywords:

appellative

Hradec Králové

local identity

city

Pardubice

rivalry

stereotype

urban anthropology

OBSAH

1	ÚVOD	- 8 -
2	SEZNÁMENÍ S MĚSTY	- 11 -
2.1	PARDUBICE	- 11 -
2.1.1	SYMBOLY MĚSTA	- 14 -
2.2	HRADEC KRÁLOVÉ	- 15 -
2.2.1	SYMBOLY MĚSTA	- 18 -
2.3	DŮSLEDKY HISTORICKÉHO VÝVOJE	- 19 -
3	MĚSTO A IDENTITA	- 21 -
3.1	URBÁNNÍ ANTROPOLOGIE	- 23 -
3.2	IDENTITA	- 25 -
3.2.1	LOKÁLNÍ IDENTITA	- 27 -
4	VZÁJEMNÁ RIVALITA	- 30 -
5	STEREOTYPY	- 35 -
6	MASMÉDIA	- 37 -
6.1	NOVINY	- 37 -
6.2	INTERNET	- 39 -
6.2.1	SPOLEČENSKÉ SÍTĚ	- 39 -
6.2.2	SKUPINY PODPORUJÍCÍ HRADEC KRÁLOVÉ	- 40 -
6.2.3	SKUPINY PODPORUJÍCÍ PARDUBICE	- 41 -
6.3	TELEVIZE	- 43 -
7	APELATIVA	- 45 -
8	VÝZKUM	- 48 -
8.1	METODOLOGIE	- 48 -
8.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	- 51 -
8.3	ROZHOVORY	- 61 -
9	ZÁVĚR	- 67 -
	BIBLIOGRAFIE	- 71 -
	PŘÍLOHY	- 76 -

1 Úvod

V rámci historického vývoje lidstva je možné sledovat nejrůznější projevy rivality, která může mít kladný či záporný vliv na život ve společnosti. Rivalita je pojem, který je v jednotlivých oborech společenských věd definován různě. Jedno z mnoha vymezení rivality přináší například psychologický slovník, chápe ji jako vztah založený na soupeření mezi dvěma či více jedinci, skupinami či institucemi.¹ Rivalitu je možné pozorovat na nejrůznějších úrovních sociální reality. Já jsem si vybrala meziměstskou rivalitu, která se přímo i nepřímo dotýká každého člověka žijícího ve městě. Pokud se zamyslíme, tak každý vypátrá ve svém okolí obec, se kterou se naši sousedé měří/soutěží s ní. Nejznámějšími případy jsou mezi Brnem a Prahou či Nymburkem a Poděbrady. Určité spory mezi Nymburkem a Poděbrady byly založeny na rozdílech mezi oběma městy a jejich správním uspořádání. Ve východočeském regionu jsou to Pardubice s Hradcem Králové. Vzájemné spory mezi městy, předhánění se v širokém spektru činností a předvádění své domnělé důležitosti vůči druhému městu je něco, co proslavilo Hradec Králové a Pardubice po celé České republice. Touto problematikou se doposud sociální vědy nijak zvlášť nezabývaly, proto je moje práce určitým přínosem v rámci dané tematiky. Cílem mé práce je objasnit některé aspekty rivality mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Pozornost bude věnována původu a vývoji rivality mezi Pardubicemi a Hradcem Králové a současnému stavu soupeření těchto měst. Důraz bude kladen na kontrast domnělé a žité rivality, který lze odhalit sociálně antropologickými metodami.

S ohledem na skutečnost, že po celý život žiji v Pardubicích, rozhodla jsem se ve své diplomové práci věnovat právě rivalitě mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Rivalita mezi oběma městy pro mne byla dlouhou dobu něčím neznámým. Jako člověk, který se v Pardubicích narodil a žije zde, jsem se s rivalitou mezi městy setkala až v pozdějším věku. Tento námět mě velice zaujal, a proto jsem si jej zvolila jako zajímavé téma pro vlastní výzkum v rámci diplomové práce.

Práci jsem strukturovala do devíti větších kapitol. V jednotlivých kapitolách jsem se zaměřila na shrnutí historie měst, která charakterizuje jejich vývoj a seznámení s faktory,

---

¹ HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1993. s.180

kteře mohly rivalitu způsobit či ovlivnit. Dále se zabývám městem samotným, chápáním lokální identity a urbánní antropologií, která se zkoumáním města přímo souvisí. Součástí práce je též zkoumání apelativ a stereotypů užívaných v souvislosti s oběma městy a jejich obyvateli. Důraz je kladen i na samotnou identitu obyvatel města, na to co pro ně město znamená a jak se s ním identifikují, či zda je jejich příslušnost k danému městu vytyčená na úkor nějakého dalšího města. V závěru uvádím, jaký je stav meziměstské rivality v současnosti a zda o ní lze ještě hovořit v souvislosti s městy Hradec Králové a Pardubice. Předpokládám, že moje práce poskytne ucelený náhled na problematiku meziměstské rivality vztažený na konkrétní příklad Pardubic a Hradce Králové.

Jak již bylo naznačeno, meziměstská rivalita nebyla v sociálních vědách prozatím více do hloubky zkoumána. Z tohoto důvodu jsem se setkala s problémem nedostupnosti literatury na dané téma, jak v elektronických databázích, tak i v samotných knihovnách. Z dostupné literatury byla přínosná práce o rivalitě Pardubic a Hradce Králové od Lenderové a Jiráňka (*Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách*), přestože se nejedná o antropologickou, ale historickou práci. Další informace čerpám z materiálů, které nejsou přímo na rivalitu těchto měst zaměřeny, ale alespoň ji okrajově zmiňují a dokreslují situaci obou měst. V práci vycházím z publikací o dějinách Pardubic a Hradce Králové, kde je samotná rivalita zmíněna. Dále využívám články z novin, internetových diskuzí a zmínek z dobové literatury. Informace o rivalitě obecně čerpám z knihy *Rivalita* psychologa Kurta Oehlera,² která přehledně a na skutečných příkladech mapuje vznik a průběh rivality. Otázku identity obecně a identity města čerpám ze samotných přednášek ze studia antropologie a od autorů jako je Taylor,³ Jenkins⁴ a Baumann,⁵ ale také z psychologických knih. Přestože je Zygmunt Baumann především filozof a ne antropolog, jeho závěry na téma identity jsou pro práci přínosné. Přimo k tématu lokální identity se mi nepodařilo získat větší množství článků či publikací, proto jsem se zaměřila zejména na antropologii města a na publikace autorů jako Bitušíková,⁶ Low,⁷ Hannerz⁸ a Herzfeld.⁹ Bitušíková se ve své práci *Urbánna*

---

² OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007.

³ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001.

⁴ JENKINS, Richard. *Social identity*. 1st edition. London: Routledge, 1996.

⁵ BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 2. vyd. Praha: SLON, 2002.

⁶ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. 83 s.

*antropológia: východiská a perspektivy*¹⁰ zabýva vznikem a rozvojem urbánnej antropológie a nabízí pohledy ostatních vědců k tomuto tématu. *Setha M. Low* ve sborníku *Theorizing the city*¹¹ přichází s myšlenkou potřeby teoretického vymezení samotného města a kriticky se zamýšlí nad rolí a možnostmi urbánnej antropológie.

---

⁷ LOW, Setha M. *Theorizing the city: the new urban anthropology reader*. 3rd edition. New Brunswick: Rutgers University Press, 1999.

⁸ HANNERZ, Ulf. Cultural Complexity. In LOW, Setha. *The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City*. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996.

⁹ HERZFELD, Michael. *Anthropology: Theoretical Practice in Culture and Society*. 5th edition. Malden, Massachusetts: Wiley-Blackwell, 2006

¹⁰ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. 83 s.

¹¹ LOW, Setha M. *Theorizing the city: the new urban anthropology reader*. 3rd edition. New Brunswick: Rutgers University Press, 1999

2 Seznámení s městy

2.1 Pardubice

Pardubice leží na soutoku Labe a Chrudimky. První panské sídlo bylo na tomto území pravděpodobně vystavěno na sklonku 13. století či na počátku 14. století. První ověření vlastníci pardubického panství byli z rodu Ronovců. Okolo roku 1332 došlo k předání panství do rukou pana Arnošta ze Staré a Hostýně.¹² Pro šlechtickou rodinu Arnošta ze Staré a z Hostýně, jež se stala více jak na půl století vlastníkem Pardubic a okolních vesnic, se vžilo pojmenování "páni z Pardubic". Arnošt ze Staré a z Hostýně se tak stal prvním známým příslušníkem rodu pánů z Pardubic. Dle pověsti o tažení Fridricha Barbarosy do Itálie roku 1158 se odvozuje původ tohoto rodu. Tohoto tažení se měl údajně účastnit jakýsi Ješek, jejich pravděpodobný prapředek, jehož kůň byl při úniku z napadeného města Milána přetát vejpůl. Za to mu byla králem, za prokázanou udatnost, dána do erbu ona přední půlka koně. A proto je ve znaku Pardubic od doby pána z Hostýně a ze Staré půlka bílého koně na červeném podkladu.¹³

Někdy v letech 1332 až 1340 došlo k povýšení pardubického panství na město. Arnošt z Pardubic společně se svými bratry Bohušem a Smilem dosáhl značného rozšíření svého panství. Na místě staršího hradu nechal Arnošt vystavět rozsáhlejší reprezentační sídlo, chráněné hradbami a v rozích také baštami. Arnošt se tak stal majitelem největšího šlechtického panství ve východních Čechách. Pardubický zámek byl zejména v historii hlavní dominantou Pardubic. Nová etapa rozvoje Pardubic nastala od roku 1491, kdy panství koupil rod Pernštejnů, který krátce před tím koupil i Kunětickou horu. Vilém z Pernštejna pocházel ze starého šlechtického rodu a patřil mezi přední moravské velmože. Postupem času se mu podařilo skupováním dalších okolních statků vytvořit rozsáhlou rodovou doménu, jejímž centrem byly právě Pardubice. Do zvelebování a rozšiřování svého východočeského majetku Vilém až do konce svého života neustále investoval značné prostředky. Pardubické panství a oblast Kunětické hory se tak rozrostly na více jak dvojnásobek. Vedle města Pardubic a městeček

¹² ŠEBEK, Jan. *Dějiny Pardubic*. 1. vyd. Sv. 1. Pardubice: Krajské muzeum východních Čech, 1990. s. 15

¹³ CHUDÁ, Marie. *Pardubické vzpomínky*. 1. vyd. Pardubice: Silueta, 2001. 148 s.

Bohdanče, Dašic, Holic, Přelouče, Sezemic, Týnce nad Labem, Rychnova, Lanškrounu a Nového Bydžova k němu patřilo 130 vsí nebo jejich částí. Rozprostíralo se na území dvou historických krajů - Kunětická hora byla v kraji hradeckém, Pardubice v chrudimském.¹⁴ Toto formální rozdělení přetrvávalo až do poloviny 17. století. „Vilém z Pernštejna rovněž rozhodl o půdorysu a jednotném stylu města, který se zachoval do současnosti. Na historickém pardubickém náměstí se dosud nacházejí pozdně gotické a renesanční domy, které organicky doplňují stavby z pozdějších období.“¹⁵ *“V průběhu první poloviny 16. století se staly ekonomickým a kulturním centrem panství, které po finanční krizi pernštejnského rodu získal arcikníže Maxmilián Habsburský.”* Pardubice byly komorním městem a renovovaný zámek se stal častým a velice luxusním místem navštěvovaným šlechtou. Od doby, kdy přestalo být pardubické panství v držení rodu Pernštejnů a stalo se majetkem královské komory, začal jeho význam klesat.¹⁶ Během třicetileté války se Pardubice pro svou strategickou pozici staly spíše opevněnou pevností. V této době došly také největší úhony. Po útoku švédského generála Torstensaona lehlo skoro celé město popelem a také byla vypálena přílehlá Kunětická hora. Obnova zničeného města trvala téměř celé další století.¹⁷ K největším samosprávním změnám došlo za vlády Marie Terezie a Josefa II. Až do roku 1850 stál v čele města kvalifikovaný úředník (purkmistr, poté začala vznikat obecní samospráva v přibližné podobě té dnešní.

K obratu v rozvoji dochází až s rozvojem silniční a železniční dopravy v 19. století. Pardubice byly silnicemi napojeny na sousední města a vznikající silnice celostátní. Projektem železniční dráhy se proslavil Jan Perner, který z Pardubic pocházel. Rozvoj železnice a strategické postavení Pardubic jako železničního uzlu předznamenalo další rozvoj města. *„Nejenže podnítila růst průmyslu, ale působila i na užší napojení společenského dění Pardubic s Prahou a ostatními městskými centry.”* Díky této dopravní trase začaly ve městě vznikat nové továrny jako například Fantovy závody – nyníjší Paramo, Prokop a Synové – Továrna mlýnských strojů. Došlo k největšímu

---

¹⁴ BARTOŠ, Štěpán, KOTYK, Jiří. *Pardubice dříve a nyní*. 1. vyd. Pardubice: Helios, 1993. 127 s.

¹⁵ *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://mesto-pardubice.cz/mesto/historie/pce-14-19-stol.html>>

¹⁶ *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://mesto-pardubice.cz/mesto/historie/pce-14-19-stol.html>>.

¹⁷ *Pardubice* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/po_valce.html>

rozmachu potravinářského (lihovar, cukrovar, pivovar) a strojírenského odvětví. „V letech 1850 -1855 se Pardubice staly sídlem nově vzniklého Pardubického kraje (krajské vlády).“¹⁸ Počátkem 20. století se rozvíjel i průmysl chemický a elektrotechnický. Vznikla firma Explosia (1920) – dnešní Synthesia a Telegrafie – dnes již zde nesídlící firma Tesla. S rozvojem průmyslu si Pardubice pomalu získávali na zpět svoje postavení v regionu. Též si tím profilyovaly svoji budoucí pověst průmyslového města, ačkoliv docházelo i k rozmachu po kulturní stránce. Podle návrhu architekta Balšánka bylo postaveno divadlo, byla zřízena městská knihovna a po roce 1910 i městské kino. Do roku 1913 byly Pardubice místem honů pořádaných vyššími vrstvami společnosti. Pardubice se staly i dějištěm dostihů, dnes celosvětově známé Velké pardubické steeplechase. Od 70. let 19. stol. se rozvíjely i jiné sporty jako cyklistika (byla zde teprve druhá cyklistická dráha na území Čech), tenis a motorismus. Nejvíce Pardubice proslavil svým prvním dálkovým letem z Pardubic do Prahy Jan Kašpar. Celý přelom 19. a 20. století byl charakteristický markantním rozvojem. Byla zřízena okresní nemocnice, Křížikova elektrárna, vybudován městský vodovod, rozvíjela se autobusová doprava i telefonní služby.

„Konec 19. a poč. 20. stol. se stal obdobím dynamických změn v podobě města i v životě hospodářském, společenském a kulturním. Po éře Pernštejnů to byla druhá nejvýznamnější kapitola v dějinách Pardubic. Do poloviny 80. let 19. stol. dohnaly Pardubice co do počtu obyvatel i domů město Chrudim a do r. 1890 i Hradec Králové.“ V r. 1900 byly Pardubice již největším východočeským městem a zároveň jedním z deseti měst s největším průměrným ročním přírůstkem obyvatel v Čechách. V Pardubicích bylo tehdy nově založeno na tři desítky menších i středně velkých výrobních podniků.“¹⁹

Druhá světová válka měla na město silný vliv. „Staly se sídlem německých úřadů (oberlandrát, služebna gestapa a Sicherheitsdienstu) a silné vojenské posádky.“²⁰

---

¹⁸ *Pardubice* [online].[cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/1845.html>

¹⁹ *Pardubice* [online].[cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/1866.html>

²⁰ *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online].[cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://mesto-pardubice.cz/mesto/historie/pce-14-19-stol.html>>.

Během války došlo celkem ke třem náletům spojeneckého letectva na průmyslové cíle města. Terčem se stala rafinerie, která sloužila jako zdroj paliva pro německou armádu a další strategické cíle jako letiště, cukrovar.²¹ Cukrovar bomby zničily tak, že již nikdy nebyl obnoven. Město se také stalo dějištěm operace Silver A, která měla za cíl připravit a provést atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Tyto události vyústily k vyvraždění obyvatel osady Ležáky. Po válce došlo ke stavebnímu rozvoji města, vznikly nové čtvrti – Dukla.²² Po válce v letech 1949 – 1960 se Pardubice opět staly sídlem kraje. Město se stalo silnou průmyslovou oblastí se zaměřením na chemický, elektrotechnický, strojírenský a zpracovatelský průmysl. S rozvojem průmyslu šel v ruku v ruce i rozvoj školství, jak středoškolského tak i vysokoškolského. Ačkoliv v období komunismu došlo k celkovému útlumu (zejména kulturního), Pardubicím se nadále dařilo hlavně díky průmyslovým závodům. S revolucí došlo ke zrušení některých závodů (Tesla, Továrny mlýnských strojů), přesto to město, co se týče počtu nezaměstnaných, výrazně nezasáhlo.²³

2.1.1 Symboly města

Městský znak

zobrazuje přední půlku koně v bílé či stříbrné variaci se žlutou či zlatou uzdou na červeném štítu

Logo města

odkazuje na silniční ceduli s nápisem Pardubice, existuje ve více barevných provedeních a je užívané v souvislosti s Magistrátem města

Vlajka

Primátorské insignie (řetěz)

---

²¹ *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/2_valka.html>.

²² *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/2_valka.html>.

²³ *Město Pardubice: Oficiální stránky* [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://mesto-pardubice.cz/mesto/historie/pce-14-19-stol.html>>.

Barvy města

červená a bílá

Městská znělka

2.2 Hradec Králové

Město leží na soutoku Labe s Orlicí, jeho území bylo osídleno již v době bronzové (12. – 10. století př. n. l.) Průkazné informace o osídlení území dnešního Hradce pocházejí z 10. století n. l. v souvislosti s rodem Slavníkovců.²⁴ Svoje významné postavení získal již od roku 995, kdy se stal sídlem knížat z rodu Přemyslovců a správním střediskem severovýchodních Čech. Dalším významným obdobím pro budoucí rozvoj byl rok 1225, kdy byl Hradec poprvé v oficiální listině zmíněn jako město. Král Václav II. později prohlásil Hradec za věnné město českých královen. Žila zde ovdovělá Eliška Rejčka, Eliška Pomořanská či Žofie Bavorská. Hradec se stal sídelním městem a jedním z nejdůležitějších měst hned po Praze. V této době ještě nedocházelo k urbanistickému rozvoji města, jednalo se pouze o právní akt, který změnil statut města na věnné.

Počátek urbanistického rozvoje města je připisován přelomu 13. a 14. století.²⁵ Na územní rozvoj města měli velký vliv němečtí kolonisté, kupci a řemeslníci, kteří se stali hlavními obyvateli města. S postupným rozvojem získával Hradec čím dál větší prestiž. Hlavou města byl v té době rychtář, městská rada a obecní starší, Město spravovalo městskou pečeť s českým lvem, ten je součástí i dnešního znaku města. Město získávalo od českých panovníků dary a výhody, mezi něž patřilo například výsadní postavení hradeckých cechů a monopolní postavení městských řemesel. „*V té době byl Hradec Králové svým významem, rozlohou a počtem obyvatel nejvýznačnějším českým městem*

---

²⁴ DOUBEK, Zdeněk, LAJDAR, Milan. *Kouzlo objevů: Čtení o starém Hradci*. 1. vyd. Hradec Králové: ML, 2002. s. 10

²⁵ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html >.

po Praze.²⁶ V době pobytu královny Elišky Rejčky vznikla například významná stavba chrámu sv. Ducha.

„Velký stavební ruch se vyvinul také v obou podměstích, v západním Pražském u Labe a ve východním Mýtském u Orlice. Jejich území tvořila bohatá spleť patnácti ostrovů mezi rameny obou řek, která spojovalo šestnáct mostů. Na předměstích bylo sedm farních kostelů, dva kláštery a tři špitály pro chudé a nemocné, při nichž byly také kostely.“²⁷

Během husitského období, ve kterém stál Hradec na straně Jana Žižky, se stalo město převážně česky hovořícím. Bohužel husitství mělo neblahý dopad na architekturu. Husité pobořili mnoho kostelů a klášterů a částečně zničili královský hrad. Hrad nebyl nikdy opraven a od té doby je Hradec bez hradu.²⁸ Za dobu, kdy došlo ke konsolidaci hospodářského a kulturního života je odpovědné panování Jiřího z Poděbrad a Vladislava Jagellonského. Památkou na Jiřího z Poděbrad má být dle tradice písmeno „G“, jež je ve znaku města a je chápáno jako monogram krále. V polovině 16. století přišlo město o velkou část svého majetku a ztratilo svá politická práva za odbojný chování vůči vládě císaře Ferdinanda I. Ve druhé polovině století částečně majetek získalo zpátky, ale již nezískalo zpět své výsadní postavení v kraji. K velkému obratu došlo až za purkmistra Martina Cejpa z Peclínovce. Během třiceti let jeho práce na radnici došlo k velké přestavbě celého města. Došlo k úpravám radnice, položení nového dláždění, výstavbě opevnění, stavby Bílé věže a Pražské brány. Bílá věž se stala dominantou města a je jí i v současnosti. Obrat znamenal rok 1639, kdy byl Hradec dobyt švédskými vojsky a opevněn. Po odchodu vojsk zůstalo město zdevastované a vyliďněné.²⁹ Roku 1664 bylo v Hradci Králové zřízeno biskupství. Jezuité vyvinuli velkou stavební aktivitu a na náměstí byl postaven chrám Nanebevzetí Panny Marie s kolejí, biskupský palác, kaple sv. Klimenta, nový morový sloup a kostel sv. Jana Nepomuckého.

---

²⁶ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

²⁷ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

²⁸ DOUBEK, Zdeněk, LAJDAR, Milan. *Kouzlo objevů: Čtení o starém Hradci*. 1. vyd. Hradec Králové: ML, 2002. s. 11

²⁹ DOUBEK, Zdeněk, LAJDAR, Milan. *Kouzlo objevů: Čtení o starém Hradci*. 1. vyd. Hradec Králové: ML, 2002. s. 13

Situaci města změnila také válka o rakouské dědictví, sedmiletá válka a požár z roku 1762. Josef II. a Marie Terezie, tak z města udělali vojenskou pevnost. Obyvatelé města byli vystěhováni do nově vzniklých obcí v okolí. (Nový Hradec, Kukleny, Farářství, Plotičtš a Pouchov). Obě řeky byly svedeny do nových řečišť a ostrovy s osadami a mosty byly zlikvidovány.³⁰ V této době došlo i ke germanizaci města, přesto se díky vlastenecké tradici město připsalo do boje za národní obrození. V roce 1851 bylo město prohlášeno za samostatné a zvolilo si svého prvního starostu Ignáce Lhotského. Důležitý pro něj byl i rok 1857, kdy bylo napojeno na železniční dráhu. V průběhu doby zde byla záložna strojírna, plynárna, cukrovar, záložna a spořitelna.³¹ Město je i místem založení nejznámější výroby pian – Petrof. V roce 1866 bylo konečně rozhodnuto o zrušení pevnosti ve městě a zbourání hradeb, což již nebránilo dalšímu rozvoji města. Jednou z kulturních památek je i Klicperovo divadlo, které bylo založeno v 80. letech 19. století. Největší přestavby a kulturního rozvoje se však město dočkalo během třicetiletého starostování Františka Ulricha.³² Došlo k bourání částí zrušené pevnosti a budování nových moderních staveb. Na vzhledu nového Hradce se podíleli přední čeští a vídeňští architekti. Vznikly stavby jako Obchodní akademie na nám.Svobody (Univerzita Hradec Králové), Okresní dům, Městské muzeum (J.Kotěra), schodiště u kostela Panny Marie (J.Gočár), Labská elektrárna (F.Sander).³³ Největší vliv měl na vzhled města architekt Josef Gočár se svým novým regulačním plánem okružní výstavby. Souběžně s urbanistickým rozvojem docházelo i k rozvoji průmyslovému a kulturnímu. Docházelo k rozšiřování a stavbě nových průmyslových závodů, zakládání nových úřadů, škol, městských čtvrtí. Toto období získalo pro Hradec nové pojmenování – Salon republiky. Druhá světová válka naštěstí neměla na vzhled města žádný vliv.

„Po jejím skončení zůstal Hradec Králové stále hospodářským a kulturním centrem východních Čech, ovšem bohužel v naprosto odlišných politických a společenských podmínkách. Poválečné období socialismu ušlechtilé městské prostředí Hradce Králové naštěstí nepoznamenalo tak negativně jako v

---

³⁰ DOUBEK, Zdeněk, LAJDAR, Milan. *Kouzlo objevů: Čtení o starém Hradci*. 1. vyd. Hradec Králové: ML, 2002. s. 15

³¹ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

³² *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

³³ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

jiných městech, neboť především na místní architektury působilo genium loci s předválečnou architekturou a urbanismem.“³⁴

Jediné negativní, co se na architektuře tohoto a i mnoha jiných měst podepsalo, byla mohutná výstavba panelových domů. V současné době se Hradec profiluje jako spíše kulturní město, krajská metropole, univerzitní město.

2.2.1 Symboly města³⁵

Znak města

„Červený štít s vlevo hledícím stříbrným dvouocasým lvem se zlatou korunou, zlatým jazykem a zlatými zuby a drápy, který drží v předních tlapách zlaté písmeno G.“
Znak je kombinací pečeti s vyobrazením lva a písmena G ze štítu z 14. století. Svoji současnou podobu má znak od počátku 18. století.

Vlajka

Řetěz primátora

„symbolizuje moc a vážnost primátora a nezávislost a samostatnost města“

Pečetidlo

Medaile

Autostandarta

---

³⁴ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hrdeckralove.org/cz/O_meste/historie.html >.

³⁵ *Hradec Králové: Oficiální stránky města* [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: < http://www.hrdeckralove.org/cz/O_meste/symboly/symb01.html >.

2.3 Důsledky historického vývoje

Z historického hlediska se města Pardubice a Hradec Králové rozvíjela rozdílně. Hradec Králové získal statut města již v první polovině 13. století na rozdíl od Pardubic, které se městem oficiálně staly o více než sto let déle. Tento rychlejší vývoj Hradce Králové předznamenal i vývoj budoucí. Hradec Králové se zejména po urbanistické a kulturní stránce rozvíjel rychleji a dynamičtěji než Pardubice. K jeho velkým přestavbám docházelo již na přelomu 13. a 14. století a tu nejvýznamnější, kdy získal pověst jako salon republiky, prodělal počátkem 20. století díky projektům architekta Josefa Gočára. Pardubice se do takové míry architektonicky neprofilovaly. Největšího rozvoje dosáhly v 16. století za panování rodu Pernštejnů. Dalšího většího významu získaly až s rozvojem průmyslu a železnice v polovině 19. století. Toto je jeden z možných důvodů pro vznik vzájemné rivality. Hradec se historicky profiloval jako významnější město než Pardubice. Z důvodu vzájemné blízkosti měst byla situace nakloněna ke vzájemnému soupeření o regionální moc a vliv, které propuklo na přelomu 19. a 20. století. Za hlavní faktor podmiňující její vznik lze zjevně považovat vzdálenost, respektive blízkost obou měst ze zeměpisného hlediska. Vzdálenost pouhých 20 kilometrů, rozdělující tato velká města, nebyla dostatečná pro snahu každého z nich o vlastní prosazení a rozvoj v rámci regionu. Hradec Králové se považoval a dá se říci, že i dnes se považuje za kulturně vyspělejší město než Pardubice; ty jsou považovány za město průmyslové a nedostatečně kulturní. Tento vztah mezi kulturním a průmyslovým městem tak nabízí pohled na dichotomii kulturního a nekulturního. Průmysl, který byl považován za indikátor modernity, se nyní stává znakem nedostatečné kulturnosti.

Třebaže je pravdou, že se Pardubice natolik neprofilovaly jako kulturní město, nic jim neubírá na jejich snaze o rozvoj měst na jiném poli a to sportovním a průmyslovém. Pověst Pardubic jako nedostatečně kulturního města provází již od počátku 20. století, kdy se Hradec počal architektonicky rozvíjet do jeho budoucí podoby salonu republiky.

Dalším faktorem, který podnítil vzájemnou soupeřivost, byla otázka krajského úřadu a statutu krajského města. Hradec Králové byl na rozdíl od Pardubic historicky městem krajským. Pardubice patřily po staletí pod kraj Chrudimský a později pod nově vzniklý Východočeský kraj s krajským městem v Hradci Králové. K velké změně došlo až v roce 2001 v rámci reformy státní správy, která opětovně vytvořila Pardubický kraj s Pardubicemi jako krajským městem. Zde se opět dostává do popředí ona vzájemná

blízkost dvou velkých, tentokrát krajských měst. Jak dřívější absence krajského statutu tak i jeho pozdější získání dokázalo rozpoutat určitou míru vášní na obou stranách. Tomuto tématu se však nadále věnuji v kapitole Rivalita.

Přes rozdílný historický vývoj a určité projevy rivality jsou dnes tato města schopna vzájemné spolupráce. Vzájemná spolupráce se projevuje v regionální, ekonomické i zahraničně-politické sféře. S potřebou rozvoje regionu Východních Čech vzájemně spolupracují na jeho propagaci (veletrh Regiontour). Nově začala města společně jednat například o strategii likvidace komunálního odpadu a možném společném budoucím spalování odpadů ve Chvaleticích. Lze říci, že v dnešní době ustupuje potřeba soupeření potřebě vzájemné spolupráce. Otázkou pro antropologický výzkum však zůstává, do jaké míry tato formální spolupráce reflektuje skutečné názory lidí. Přes formální spolupráci, zde může existovat určité podhoubí pro rivalitu mezi městy.

3 Město a identita

Co je to město? Touto otázkou se zabývá více vědních disciplín, jako je psychologie, sociologie, filozofie či ekonomie. Každá vědní disciplína má do určité míry ojedinělý pohled, který vychází z jejího samotného zaměření. Například sociologický pohled na město je založen na chápání města jako na typu komunity, charakteristické velkou hustotou sociálně heterogenních obyvatel.³⁶ Pro tuto práci je stěžejním pohled antropologický. V antropologickém pojetí je město na rozdíl od vesnice jakousi relativně větší a hustěji osídlenou jednotkou. Je to trvalé sídlo pro různorodou skupinu lidí. Má širokou sociální skladbu a jsou pro něj typické složitější vztahy a vazby. Je složitým sociálním organismem. Od vesnice se odlišuje jak kvantitativně, tak i kvalitativně. Kvantitativně v počtu svých obyvatel a kvalitativně různorodou skladbou obyvatel a složitými vazbami mezi obyvateli města samotného.³⁷ Jeho operační prostor daleko přesahuje jeho vlastní hranici. Velice často spolupracuje s okolními vesnicemi či městy. Pro oblasti ze kterých čerpá, se město stává jakýmsi obranným, správním, hospodářským a duchovním centrem. Město je místem setkávání a místem napojení na síť cest a jejich prostřednictvím potencionálně také napojením na celek známého světa.³⁸ Každé město se potýká s mnoha problémy, je jich nepřehledné množství a jejich intenzita je v různých městech různá. Jedná se například o problémy spojené s dopravou, výstavbou a bydlením, znečištěním (ovzduší, ulice), odpady, kriminalitou, závislostmi, vztahy mezi jednotlivci či skupinami, chudobou apod. „*Města plní různé funkce, ze kterých je nejdůležitější funkce ekonomická, politická a sociokulturní.*“³⁹ Pro rozvoj měst hrála hlavní roli urbanizace, která měla největší vliv na kulturní a hospodářské změny ve městech. Po dlouhé období byla města nejsložitějšími systémy, které člověk vytvořil. Trvanlivost těchto systémů vyplývala z toho, že města napodobovala dynamiku vzniku a vývoje přírodních ekosystémů a přitom se zde zároveň uplatnil specificky lidský prvek.

V chápání města existuje více náhledů na samotnou problematiku. Rozdílné ideje,

---

³⁶GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992. s. 224
ISBN 80-85605-28-7.

³⁷BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 7

³⁸BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov města média*. 1. vyd. Praha: SLON, 1998. s. 165

³⁹BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 8

koncepty a rámce, které mohou být užity k analyzování města. V souvislosti se sociálními vědami Setha Low rozlišuje etnické město, rozdělené město (divided city), genderové město (gendered city), vybojované město (contested city).⁴⁰ Etnické město je založeno na hlubokých historických kořenech, zaměřeno na etnickou politiku a na etnicky založeném městském sociálním hnutí. Rozdělené město pro ni představuje například Budapešť, která je rozdělena na Budu a Pest. Rozdělení je založeno na skrytých „rasových“ bariérách, rozdělení na horní a dolní město či upscale a ghetto nebo rozdělení na bílé a černé (USA). Genderové město chápe, jako město, které je převážně mužským městem a ženy, minority, děti a chudí lidé nejsou bráni jako plnohodnotní občané. Lidé, kterým nikdy nebude garantován plnohodnotný přístup k záležitostem města.⁴¹ Tzv. vybojované město je sítí pokračujících městských konfliktů založených na materiální bázi.⁴² Konflikty jsou zaměřeny na kvalitu života, přístupu k půdě a dostupném bydlení.

Další dělení měst pak vychází z ekonomického, architektonického a kulturně náboženského hlediska. Ekonomický pohled rozlišuje deindustrializované, globální a informační město. Hannerz informační město (společnost) vidí založenou na kulturních vlivech, kde svoji roli hraje kulturní růst a různorodost subkultur.⁴³ Z architektonického a urbánního hlediska dělíme města na moderní, postmoderní a uzavřená města. Z kulturně náboženského existuje dělení na posvátná města (město religiózního významu) a tradiční města (v Číně, Indii a Japonsku).⁴⁴

---

⁴⁰ LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 387

⁴¹ LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 390

⁴² LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 392

⁴³ HANNERZ, Ulf. Cultural Complexity. In LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 395

⁴⁴ LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 398

3.1 Urbánní antropologie

V antropologii se výzkumem města zabývá antropologie urbánní. Se změnami ve společnosti přišel i obrat v předmětu zkoumání antropologů. Během 50. a 60. let se začali zaměřovat na město. Tento zájem byl spojen s rostoucí urbanizací. V roce 1962 byl poprvé v literatuře užit pojem urbánní antropologie. Od jejího vzniku až do teď se vedou diskuze nad tím, co je vlastně předmětem jejího zkoumání.⁴⁵ Není to problémem jen urbánní antropologie samotné, ale antropologie obecně. Jak uvádí Bitušíková⁴⁶ samotná urbánní antropologie má mnoho kritiků, kteří ji nepovažují za samostatnou disciplínu, ale pouze za obecnou antropologii, jejímž místem výzkumu je prostředí města. Základní diskuzí, která je řešena, je tedy to, zda jde o antropologii užitou ve městě či o antropologii města samotného (Antropologie města nebo Antropologie ve městě). Eames a Goode⁴⁷ dělí urbánní antropologii na tři části, zahrnující antropologii ve městě, antropologii města a antropologii urbánní a komplexní společnosti. Antropologie ve městě se zabývá aspekty života v nějakém konkrétním městě, na rozdíl od antropologie města, která se zabývá městem obecně. Je zaměřena na určité kategorie města, jako je velikost, počet obyvatel atd.). Poslední kategorie se soustřeďuje na fenomény současného života jako globalizace, společenské změny atd.).⁴⁸ Zajímavý je i pohled francouzské antropoložky de la Pradelle, která se zabývá etnologií města a dělí ji také do tří kategorií. Jsou to etnologie urbánní společnosti všeobecně, etnologie určitého města a etnologie – sociální antropologie ve městě. Tato práce samotná je zaměřena na dvě poslední hlediska. Zajímá se o formování vztahů dvou měst během historie až po současnost a zároveň zkoumá sociální vztahy mezi obyvateli obou měst.⁴⁹

Projev zájmu o zkoumání antropologie města považuje Robert Blakely za nutný, vzhledem k tomu, že dřívější témata se vyčerpala z důvodu mizení původních kultur a

---

⁴⁵ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánní antropologie: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 14.

⁴⁶ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánní antropologie: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 14.

⁴⁷ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánní antropologie: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 15

⁴⁸ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánní antropologie: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 15

⁴⁹ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánní antropologie: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 15

akulturace.⁵⁰ Ulf Hannerz se domnívá, že antropologie města se může velice výrazně podílet na pochopení lidské různorodosti zájmem o různé formy života a příznačné okolnosti života ve městě.⁵¹ Hannerz se shoduje s Richardem Foxem v tom, že je třeba se zaměřit na co nejširší spektrum, město jako celek a ne jen na malé komunity.⁵² Americká antropoložka Setha M. Low je ve své práci z roku 1999 skeptická ohledně antropologie města. Přichází s termínem „undertheorized city“. Podle ní je hlavním problémem antropologie, že jak v dřívějších tak i dnešních výzkumech nebyl brán zřetel na město. Problematika města nemá v antropologii žádný teoretický základ a současné výzkumy na teorii neměly významný dopad.⁵³ Město a jeho výzkum je podle ní spíše doménou historiků, sociologů a městských plánovačů. Teoretizování města je podle ní důležitou částí pochopení měnícího se světa, ve kterém žijeme.

*„The city as a site of everyday practice provides valuable insights into the linkages of these macro processes with the texture and fabric of human experience.“*⁵⁴

S teorií města a jeho obyvateli úzce souvisí i zkoumání identity. Identita je důležitým aspektem pro další pochopení vzájemných vztahů mezi lidmi a oběma městy. Zejména důraz na vysvětlení podstaty lokální identity v kontextu této práce.

---

⁵⁰ BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 15

⁵¹ HERZFELD, Michael. *Anthropology: Theoretical Practice in Culture and Society*. 5th edition. Malden, Massachusetts: Wiley-Blackwell, 2006. s. 134

⁵² BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 15

⁵³ LOW, Setha M. *Theorizing the city: the new urban anthropology reader*. 3rd edition. New Brunswick: Rutgers University Press, 1999. s. 17

⁵⁴ LOW, Setha M. *Theorizing the city: the new urban anthropology reader*. 3rd edition. New Brunswick: Rutgers University Press, 1999. s. 12

„Město jako místo každodenní zkušenosti poskytuje cenný vhled do spojitostí makroprocesů a struktury lidského prožitku/zkušenosti“

3.2 Identita

„Identita je naše porozumění toho, kdo jsme a kdo jsou druzí lidé a reciprocitně porozumění jich samých sobě a dalším lidem včetně nás.“⁵⁵

Nejprve je třeba osvětlit, co je to samotná identita. Nejedná se o pojem jednoznačně vysvětlitelný. Vysvětlení pro něj hledá více oborů, jako psychologie, filozofie, ale i sociální antropologie. Obecně lze identitu chápat jako uvědomování si sebe samotného a zároveň reakci na druhé. Rozlišuje se na identitu osobní a sociální. Identita osobní je ono uvědomování si své totožnosti, tzv. toho, že „já jsem já.“⁵⁶ Je však zároveň i způsobem, jak nás chápou druzí lidé. Identita sociální má více podob.⁵⁷ Každý člověk je schopen mít více identit, které se mění podle situace, ve které se zrovna nachází. Můžeme o ní tedy hovořit také jako o identitě situační. Je těžké oddělit osobní identitu od skupinové. Skupinová identita dělí jedince do skupin, tyto skupiny jsou konstruovány na základě určitých společných rysů. Její existence se vytváří v opozici vůči skupinám, které se určitým způsobem odlišují. *„Identita jednotlivce se utváří a vyvíjí v kulturním a socio-historickém kontextu.“*⁵⁸ Není vrozená a formuje se v dětství a je hlavním rozlišujícím mechanismem ve společnosti. Je ovlivňována faktory, jako je věk, pohlaví a společenské postavení. V průběhu života se identita proměňuje podle toho, v jaké jeho fázi a situaci se člověk nachází. Je komplexem veškerých rolí, které člověk přijímá a je ovlivněna náležením k různým skupinám. Identita může být získaná, připsaná či zvolená. Identita, která je člověku připsána může být ve skutečnosti v rozporu s identitou, kterou člověk sám vnímá a cítí. Zajímavý je pohled Zygmunta Baumana na identitu.

„Podle Baumana žije každý z nás v hustých neproniknutelných sítích neosobních vztahů, hrubého a chladně emocionálního světa, který může u mnoha z nás zapříčinit negativní pocity nad obecnou lhostejností neosobního

---

⁵⁵ JENKINS, Richard. *Social identity*. 1st edition. London: Routledge, 1996. s. 5

⁵⁶ Seminář Teorie etnicity. Přednášející Mgr. T. Hyánková. zimní semestr 2005

⁵⁷ Antropoweb [online]. 2005 [cit. 2005-01-17]. Dostupný z<WWW:www.antropoweb.cz>.

⁵⁸ Seminář Teorie etnicity. Přednášející Mgr. T. Hyánková. zimní semestr 2005

světa.“ „Člověk je pro něj kolekcí rolí, které plní s různými lidmi a na různých místech v různém čase.“⁵⁹

Identita byla chápána jako předpoklad základních rysů osobnosti získaných zejména během dětství, který je více či méně zafixovaný.⁶⁰ Tato identita dělá z člověka osobnost schopnou samostatně jednat. V sociální antropologii byla identita využívána hlavně v kontextu etnické identity. Skupinová identita se zakládá na uvědomění si sdílení určitých charakteristik, jako je jazyk a kultura s dalšími lidmi. Toto uvědomění samotné tvoří skupinovou identitu. Erik H. Erikson považuje identitu za kombinovaný vztah mezi udržováním jednoty svého vlastního já a zároveň sdílení určitých základních charakteristik s jinými.⁶¹ Taylor vidí původ identity již v 18. století ve spojení s morálním cítěním pro to, co je správné a co je špatné. Používá pro ni pojmenování ideál autenticity. Člověk sám o sobě se v té době stává zdrojem pro chápání morálky. Dalším důležitým článkem v rozvoji chápání identity je Herder, který přišel s myšlenkou, že má svou vlastní „míru“, tím tedy poprvé popisuje vnitřní morální rozdílnost lidí.⁶² Ve výkladu to znamená, že každý by měl žít svůj život a ne cizí, žít autenticky. Tento nový ideál se začal rozvíjet s koncem hierarchického dělení společnosti.⁶³ Přejít k demokratickému způsobu života však vždy nemusel znamenat nový postoj v chápání vlastní identity. Vše záviselo na tom, jak silné bylo spojení člověka s jeho dřívějším hierarchickým postavením. Základním rysem identity je pro Taylora dialogický charakter člověka, tedy to, jaké jsou jeho vyjadřovací schopnosti a to nejen verbální. Rozvoj člověka je v přímém kontextu s komunikací s druhými lidmi, je tedy dialogický.⁶⁴

---

⁵⁹ ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita III. část*. In SOCIOweb 15-16. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

⁶⁰ SÖKEFELD, Martin, et al. *Debating Self, Identity, and Culture in Anthropology. Current Anthropology*. 1999, vol. 40, no. 4, s. 417

⁶¹ ERIKSON, Erik H. *Identity and Life-cycle*. In SÖKEFELD, Martin, et al. *Debating Self, Identity, and Culture in Anthropology. Current Anthropology*. 1999, vol. 40, no. 4, s. 417

⁶² TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 46

⁶³ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 48

⁶⁴ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 49

„Svou identitu určujeme neustále v dialogu a někdy dokonce v zápase s tím, co v nás chtějí vidět naši signifikantní druzí. Dokonce, i když někdy přerosteme těmto druhým přes hlavu – našim rodičům například – a když zmizí z našeho života, vnitřní rozhovor s nimi pokračuje po celý náš život.“⁶⁵

Taylorovi oponenti klanící se k monologickému pojetí, říkají, že by se lidé postupně měli oprostít od formování druhými a více se zaměřit na sebe samé. Podle nich nejsou vztahy potřebné k sebedefinaci člověka, ale pouze k tomu, aby člověk došel naplnění. V tomto se přikláním k Taylorovu názoru důležitosti lidské interakce v průběhu formování identity člověka. Pod identitou Taylor chápe určení toho, kdo jsme a v jejím rámci dostávají smysl naše touhy, přání, záliby a mínění. *„Jestliže jsou mi tyto některé věci, které pokládám za zvláště cenné, přístupné pouze ve vztahu k člověku, kterého miluji, pak je tento člověk součástí mé identity.“⁶⁶* Vlastní identita, tak závisí na vztazích k druhým lidem.

3.2.1 Lokální identita

Jedním z příkladů může být identita lokální. Lokální identita je ztotožnění se s určitým místem, může to být bydliště, město či celé území. Člověk se v rámci své identity může identifikovat s obcí, ve které žije nebo dokonce jen s její částí či ulicí.⁶⁷ Lokální identitu si může člověk sám zvolit, může mít pro něj různou formu důležitosti a ovlivňuje jeho další chování. Oproti tomu Bauman nesouhlasí s tím, že by se ještě v dnešní době člověk identifikoval s územím, na kterém žije. Podle něj dřívější struktury již nefungují, lidský život přirovnává k seriálu, který je složen z mnoha epizod. Každá z epizod je uzavřena.⁶⁸ Lidský život se neustále proměňuje a vztahy v něm nejsou navazovány dlouhodobě. Nic není stálé a je preferována absence přesně vymezené

---

⁶⁵ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 49

⁶⁶ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 49

⁶⁷ UK Centrum pro sociální a ekonomické strategie. Průvodce krajinou priorit pro Českou Republiku. 1. vyd. Praha: Gutenberg, 2002.

⁶⁸ BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 2. vyd. Praha: SLON, 2002. s.34

identity. Podle něj člověka moderní doby charakterizují postavy jako tulák, turista, zevloun a hráč. Považuje identitu za něco, co je konstruováno mnoha různými způsoby během života.⁶⁹ V moderní době, kdy jsou vztahy zejména ovlivněny konzumním způsobem života, jsou mezilidské vztahy ve městech chladné a lidé jsou si cizí. Také dochází k prostupování hranic mezi jednotlivými městy, státy. Města jsou pak čím dál více různorodá a vazby mezi lidmi nestálé či vůbec žádné. Roubal identitu považuje obecně za totožnost a při spojení do vztahu může vznikat určitý druh identity jako regionální, kulturní či politická.⁷⁰ Identita tedy svůj význam získává až s uvedením do určitého vztahu. Z územního hlediska může být ztotožněna s národem, regionem, městem či vesnicí. Člověk má přirozenou touhu někam se zařadit, sebedefinovat se.⁷¹ Regionální/lokální identita je spojena s místem samotného žití/ dění. Tato identita není chápána jen s pohledu prostoru, ale i z pohledu sociálních obsahů.

„Regionální identitu uvažujeme i v souvislosti se socio-kulturním systémem místa a s lidmi, kteří v tomto prostoru žijí. Lidské společenství vytváří obraz tohoto prostoru, stejně jako prostředí ovlivňuje způsob života, zvyky, tradice a kulturu obecně.“⁷²

V masové společnosti města jsou mnohé sociální kontakty pouze segmentární a jejich účastníci často cizinci. Obyvatelé města tak často dají více na vzezření než na reputaci.⁷³ Je pravidlem, že osoby ve stejné sociální pozici tíhnou k dodržování podobných vzorů chování. Znamení pozice může být symbolem statusu jen tehdy, když je užito v rámci nějaké pravidelnosti.⁷⁴

„Status symbols are important in urban science because, as many social contacts in the city are segmen-tal and anonymous, symbols of status are

---

⁶⁹ BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 2. vyd. Praha: SLON, 2002. s.34

⁷⁰ ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita* 1. část. In SOCIOweb 9. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

⁷¹ ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita* II. část. In SOCIOweb 13-14. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

⁷² ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita* III. část. In SOCIOweb 15-16. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

⁷³ FORM, William H., STONE, Gregory P. Urbanism, Anonymity, and Status Symbolism. *The American Journal of Sociology*. 1957, vol. 62, no. 5, s. 504

⁷⁴ FORM, William H., STONE, Gregory P. Urbanism, Anonymity, and Status Symbolism. *The American Journal of Sociology*. 1957, vol. 62, no. 5, s. 505

necessary for strangers and passing acquaintances to place and appraise one another.“⁷⁵

Místo, kde žijeme, je jedním z identifikačních znaků i pro naše okolí. Informuje o určitém způsobu našeho života a postojích a hodnotách obyvatel daného místa. Místo se kterým se nejčastěji identifikujeme, je náš domov. Domov je místem, kde se cítíme dobře a bezpečně a jsme s ním spjatí, záleží nám na něm. Bauman ve svých postmoderních teoriích podhodnocuje smysl identifikace člověka s místem. Nevěří na fungování stálých vazeb ve společnosti. Postmoderní svět plný změn, mobility a povrchnosti podle něj není místem pro vytvoření vazeb lokální identity.

Identita člověka se podle Taylora vytváří až v interakci s druhými lidmi. Identitu dává do souvislosti s uznáním, chápe ji jako sebeporozumění lidí, které je ovlivňováno uznáním.⁷⁶ To, zda je člověk okolím uznáván či nikoliv, ho totiž formuje a utváří. Na tento příklad rivality dvou sousedních měst lze aplikovat Taylorovu teorii politiky uznání. Lze to dokreslit na historicky ambivalentním vztahu dvou měst, kdy se jedno město snažilo či snaží dohonit nebo předhonit to druhé a získat určitý druh ekonomické, kulturní či morální převahy a uznání od okolí. Toto dřívější, ale možná i současné soupeření, které je předmětem mého výzkumu lze označit za snahu o uznání. O uznání své velikosti a důležitosti na mapě Východních Čech.⁷⁷

Lokální identita má několik rovin. Jednou z nich je vztah k místu a lidem k němu se vážícím. Další může být vztah k rozsáhlejšímu území, například městu.⁷⁸ Vytváří identifikaci s daným územím. Člověk se pak může považovat za Pardubičana či Hradečana. Identita obyvatel města hraje také svoji roli v této práci. Výzkum byl zaměřen na otázky, jak se obyvatelé jednotlivých měst se svým městem identifikují. Zda jsou na něj hrdí a jak vidí svoji budoucnost v něm a jak vnímají existenci či absenci rivality mezi oběma městy.

---

⁷⁵ FORM, William H., STONE, Gregory P. Urbanism, Anonymity, and Status Symbolism. *The American Journal of Sociology*. 1957, vol. 62, no. 5, s. 505

„Symboly statusu jsou v urbánní vědě důležité, protože mnoho společenských kontaktů ve městě je segmentárních a anonymních, symboly statusu jsou nezbytné pro cizince a přechodné známé k zařazení a ohodnocení druhých“

⁷⁶ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 42

⁷⁷ TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. s. 42

⁷⁸ ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita III. část*. In SOCIOweb 15-16. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

4 Vzájemná rivalita

Nejvíce zjednodušenou a výstižnou formulaci rivality přináší slovník. Je to soupeření. „*Vztah soupeření mezi dvěma či více jedinci, skupinami či institucemi se snahou získat tytéž nebo větší výhody, hodnoty než druhá strana.*“⁷⁹ Podle Oehlera rivalita charakterizuje jak vztah, tak i pocit mezi lidmi. Pocity provázející rivalitu jsou závist, škodolibost, rozhorlení, chtíč, žárlivost, zoufalství a zklamání.⁸⁰ Rivalita může mít jak kladný tak i záporný dopad. V kladném smyslu může znamenat zdravé soupeření mezi jednotlivci, skupinami či institucemi. Může vést k určitému zlepšení například v podávání lepších výsledků či nově obohatit život, z ekonomického hlediska může znamenat další růst a zisky. V záporném smyslu může mít negativní dopad na jednotlivce či skupinu a jejich jednání. V krajním případě může vést až k agresi.

Rivaly mohou být sousedé, rodiny, spolky, vesnice, města či dokonce národy. Kromě jednotlivců tak spolu soupeří i tyto větší skupiny. „*Soupeření nezná hranice a není závislé na moci nebo velikosti soupeřů.*“⁸¹ Součástí rivality může být i závist a žárlivost, ty pak tvoří zvláštní případy rivality. Rivalita postupně proměňuje vzájemné vztahy mezi lidmi. Proces postupného vzniku rivality je natolik nenápadný, že jednotlivé fáze je těžké si vůbec uvědomit. Jsou většinou pouze nevědomé.⁸² Rivalita se nachází jak ve velkých strukturách tak i mikrostrukturách. Soupeření rivalů se objevuje v mnoha variantách. Předmětem soupeření jednotlivců je nejčastěji boj o moc, vliv či všeobecné uznání. Důvodem soupeření malých a velkých skupin (i států či etnických skupin) jsou většinou mocenské poměry. Oehler přichází s názorem, že rivalitu si lidé nepřipouštějí, protože je pro ně určitým tabu. Toto tabu podle něj vychází z přesvědčení, že rivalita je určitým nebezpečím. Nebezpečí se má zakládat na nekooperativním a nesolidárním jednání mezi lidmi. Lidé cítí, že soupeření zabraňuje sjednocování skupiny a brzdí vývoj jejich identity.⁸³ Díky rivalitě se vyostřuje chápání vlastního „já“ vůči „těm ostatním“, omezuje sociální integraci, ale zároveň umocňuje chápání sebe sama.

Tato práce má za cíl zjistit, jaké je povědomí o rivalitě mezi městy Hradcem Králové

⁷⁹ HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1993. s.180

⁸⁰ OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007. s. 15

⁸¹ OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007. s. 14

⁸² OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007. s. 15

⁸³ OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007. s. 67

a Pardubice. Co je její příčinou a kdy se s ní poprvé setkáváme. Tématem vzájemné rivality mezi městy se ve Východočeském historickém sborníku věnovala Lenderová s Jiránkem.⁸⁴ Přichází zde s přirovnáním sporu mezi městy obecně k rivalitě česko-německé. Dalo by se říci, že vzájemné soupeření obou měst znamenalo určitý přínos pro města obé. Samozřejmě je třeba vyloučit přehnané projevy nevraživosti, které zcela jistě s přirozenou rivalitou, která zde panuje, nesouvisí. Jejich vzájemné předhánění dopomohlo k rozvoji obou měst. Pardubice, které byly považovány za historicky méně významné, si postupem času dokázaly vybudovat významnější postavení v regionu východních Čech.

Počátky soupeření, rivality mezi městy souvisí s postupným rozvojem a emancipací měst a jejich průmyslovým a kulturním rozvojem na přelomu 19. a 20. století. Pardubice se vždy v historii profilyovaly jako město s rozvíjejícím se průmyslem oproti Hradci Králové, který byl považován spíše za město kultury a vzdělanosti.⁸⁵ Na nevraživost mezi Pardubicemi a Hradcem Králové vzpomíná ve svých pamětech starosta Pardubic Kuchyňka. Ke sporům za jeho starostování došlo již v roce 1909, kdy se Pardubice ucházely o to, aby se staly sídelním městem pro úřad spravující celou východočeskou oblast. Hradecký tisk označoval Pardubice ve svých článcích za město „*nočních brlohů a hazardních heren, město vojenské posádky a lehkých dámiček polosvěta*“.⁸⁶ Reakce na tyto útoky se projevila dokonce během sportovních utkání. K nejvýznamnějšímu projevu došlo na podzim 1909 při fotbalovém zápase mezi pardubickým a hradeckým mužstvem. Během zápasu byli hradečtí hráči napadáni a to jak fyzicky tak i slovně ze strany pardubických fanoušků. Po samotném zápase se uskutečnila i rvačka před hotelem Veselka v Pardubicích. Tato událost byla pro hradecké novináře dalším podnětem pro označení Pardubic za město neschopné stát se metropolí východních Čech.⁸⁷

Určitou roznětkou pro spory bylo krajské zřízení. Od 13. století docházelo k přeměně z hradského zřízení na krajské. Úkolem krajů bylo vybírání daní, svolávání branné

---

⁸⁴ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš. Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách. In *Východočeský sborník historický*. 1. Vydání. Pardubice: Východočeské muzeum Pardubice, 1996. s. 132

⁸⁵ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš. Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách. In *Východočeský sborník historický*. 1. Vydání. Pardubice: Východočeské muzeum Pardubice, 1996. s. 132

⁸⁶ CHARBUSKÝ, Miloš. Pardubičtí starostové - 9. část. *Radniční Zpravodaj*. září 1998, roč. 1998, č. 4, s. 20.

⁸⁷ CHARBUSKÝ, Miloš. Pardubičtí starostové - 9. část. *Radniční Zpravodaj*. září 1998, roč. 1998, č. 4, s. 20.

povinnosti, konání krajských sjezdů a policejně soudní dohled.⁸⁸ Na území východních Čech se rozkládaly kraje tři a to Čáslavský, Hradecký a Chrudimský. Hradecký kraj měl od dob hradeckého zřízení víceméně až do dnes významné postavení. Od roku 1751 sídlil hejtman kraje v Hradci Králové ⁸⁹ „V letech 1850 – 1855 se Pardubice poprvé staly krajským městem.“⁹⁰ V té době bylo oficiálním názvem okresní hejtmanství, byl to politický úřad první instance.⁹¹ V roce 1855 byly obnoveny historické kraje a Pardubice se po dobu jednoho roku dostaly opět pod správu Chrudimského kraje. To však netrvalo dlouho. V roce 1868 došlo k celkovému zrušení krajů a správa byla přenesena do rukou pražského místodržitelství.⁹² Země byla rozdělena do osmadvadesáti politických okresů. Toto období bylo zřejmě nejvýznamnějším pro rozvoj Pardubic

Opětovně se krajský úřad vrátil do Pardubic až v roce 1949 ve formě nově vzniklého Krajského národního výboru. Ten zde byl až do roku 1960, kdy došlo ke spojení Hradeckého a Pardubického kraje do nově vytvořeného celku Východočeský kraj. Tento kraj se udržel až do roku 1999.⁹³ V rámci reformy státní správy v roce 2001 byl obnoven Krajský úřad v Pardubicích a od 1. 1. 2001 jsou Pardubice opět krajským městem. Tato reforma však nebyla úplná, co se týče struktury některých úřadů. Pardubice dosud nemají vlastní krajský soud, pouze pobočku hradeckého Krajského soudu, Krajské ředitelství Policie a Krajské státní zastupitelství by se měly teprve stavět.

Vzájemnou rivalitu je možné vysledovat i ve vzájemném vztahu ministerského předsedy Františka Udržala, který pocházel z Pardubicka a starosty Hradce Králové Ulricha.

---

⁸⁸ ZIMMERMAN, Petr. *Reforma státní správy* [online]. 2001 [cit. 2001-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.oku-hk.cz/archiv/Kraje.html>>.

⁸⁹ ZIMMERMAN, Petr. *Reforma státní správy* [online]. 2001 [cit. 2001-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.oku-hk.cz/archiv/Kraje.html>>.

⁹⁰ ZIMMERMAN, Petr. *Reforma státní správy* [online]. 2001 [cit. 2001-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.oku-hk.cz/archiv/Kraje.html>>.

⁹¹ PALEČEK, Jiří. Pardubicko: Územní a správní vývoj. In *Klub přátel Pardubicka: Zprávy*. 1. vydání. Pardubice: KPP, 1997. Vlastivědná abeceda dr. Pavla Theina.

⁹² PALEČEK, Jiří. Pardubicko: Územní a správní vývoj. In *Klub přátel Pardubicka: Zprávy*. 1. vydání. Pardubice: KPP, 1997. Vlastivědná abeceda dr. Pavla Theina. PALEČEK, Jiří. Pardubicko: Územní a správní vývoj. In *Klub přátel Pardubicka: Zprávy*. 1. vydání. Pardubice: KPP, 1997. Vlastivědná abeceda dr. Pavla Theina.

⁹³ ZIMMERMAN, Petr. *Reforma státní správy* [online]. 2001 [cit. 2001-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.oku-hk.cz/archiv/Kraje.html>>.

„ Ačkoli oba sledovali zcela protichůdné zájmy a Udržal mnohdy ve snaze polepšit Pardubicím udělal Ulrichovi čáru přes rozpočet, přesto si Ulricha vážil a s nadsázkou prohlašoval, že je šťastný, že mají Pardubice takového souseda jako je Hradec v čele s takovým purkmistrem jako je Ulrich, protože jinak by Pardubice nedělaly nic a jen Hradec je po desetiletí žene kupředu, protože jim jako neklidný a rozpínavý soused dovede rozproudit krev. Dokonce Ulrichovi i s jistým humorem hrozil, že je na Kunětické hoře pro něj a věkošského poslance Jana Černého připravena zamřížovaná komůrka, nepřestanou-li zbrojit proti Pardubicím.“⁹⁴

Dělení na nové samosprávné celky a přeměna sil v kraji se zdají být tím hlavním důvodem, pro který vznikaly neshody mezi oběma městy. Patrně by k problémům v takové míře nedocházelo, kdyby města neležela tak blízko sebe. Jedná se tedy o problém dvou velkých krajských měst ležících příliš blízko sebe.

Jedním z problémů provázející vztah obou měst je například otázka Policejního krajského ředitelství. Někteří z respondentů pracující pro Policii ČR vidí problém v tom, že Krajské policejní ředitelství, pod které Pardubice spadají, je umístěno prozatím jen v Hradci Králové pod územním celkem Východočeský kraj, čímž spadá pod Hradecký kraj. Podle několika pardubických policistů jsou veškeré finance přerozdělovány hlavně ve prospěch Hradeckého kraje než Pardubického. Je otázkou, do jaké míry je tato skutečnost pravdivá, protože otázka financování jednotlivých policejních odborů je přece jen věcí neveřejnou.

Nově vyvstává spíše politický problém ohledně zrušení traumacentra v Pardubické nemocnici a převedení pacientů pod Fakultní nemocnici Hradec Králové. Ačkoliv je to problém spíše politický, někteří respondenti v tom vidí záležitost ovlivněnou vzájemnou nesnášenlivostí, kdy se Hradec snaží zničit pardubickou nemocnici. Tuto otázku však přisuzují spíše politickým rozhodnutím a otázkám financování než meziměstské rivalitě.

Přes to všechno dokáží Pardubice s Hradcem Králové spolupracovat. Projevilo se to například na mezinárodním veletrhu Regiontour v Brně v roce 2008. Na tomto

---

⁹⁴Feuilleton o dru Ulrichovi., Kraj Královohradecký, 27. 5. 1939, s. 3–4. In: ČTVRTEČKOVÁ, Petra. *Vliv Františka Ulricha na proces přeměny pevnostního Hradce Králové v Salón republiky na počátku 20. století*. Brno, 2007. 82 s

veletrhu měly Pardubice společnou expozici s Hradcem Králové. Tato expozice snažící se představit region východních Čech jako turisticky lákavou oblast obě města spojila. Přestože se jednalo především o ziskový cíl, je ukázkou toho, že je mezi těmito městy spolupráce možná.

Výše popsaná historie soupeření Pardubic a Hradce Králové je plná stereotypů, které měly do značné míry vliv na rivalitu obou měst. Nové generace se rodí do doby, kdy vzájemná rivalita již nemá reálný základ. Obě města mají více méně stejná práva a jeden z nejdůležitějších faktorů ovlivňující vývoj rivality (statut krajského města) zmizel, ale stále je možné mezi lidmi rivalitu pozorovat – pravděpodobně z důvodu udržování některých stereotypů ve společnosti.

5 Stereotypy

Stereotyp je pojem vycházející z řeckého *stéreas*. Je využíván ve významu něčeho pevného, tvrdého či neměnného. Tento pojem zastupuje určité jednání, které se stále stejně opakuje. Je to relativně neměnný proces. V sociálních vědách je používán jako zástupce pro zkreslenou, zjednodušenou představu či domněnku, která je vytvářena či přebírána jedincem či malou nebo velkou skupinou. Tuto představu si mohou lidé vytvářet sami o sobě či aplikovat na druhé osoby či sociální útvary. Jedná se tedy buď o autostereotypy, které jedinec vyvíjí sám o sobě či heterostereotypy, které vytváří o druhých. Tyto stereotypy velice často vznikají na základě předsudků.⁹⁵ Jsou jedním ze způsobů vytváření hranic mezi jednotlivými skupinami. Obecně jsou považovány za něco negativního. Stereotypy člověk získává postupnou enkulturací. Tyto získané stereotypy se člověku těžko vyvrací, dá se říci, že jsou nezměnitelné. Vytváří komplexní obraz „těch druhých“, který není založen na vlastních zkušenostech, ale je založen na příslušnosti k určité skupině a je přebírán už hotový.⁹⁶ Prvním, kdo v literatuře užil pojem stereotyp, byl americký spisovatel a žurnalista Walter Lippman. Lippman stereotyp definoval jako předem vytvořený obraz o vlastnostech vnějšího světa.⁹⁷ Podle něj neporozumíme druhým lidem, dokud nevíme, co si myslí. Nejsou důležité informace samotné, které od člověka získáme, ale samotné myšlení, které je utváří. Předsudky vznikají způsobem myšlení a ne vnějšími okolnostmi. Samotné pochopení reality je tedy příliš složité, a proto si lidé utvářejí vlastní představu světa.

„If we cannot fully understand the acts of other people, until we know what they think they know, then in order to do justice we have to appraise not only the information which has been at their disposal, but the minds through which they have filtered it.“⁹⁸

---

⁹⁵ GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992, s. 452

⁹⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. s.91

⁹⁷ LIPPMAN, Walter. *Public Opinion*. New York: Courier Dover Publications, 2004. str. 47

⁹⁸ LIPPMAN, Walter. *Public Opinion*. New York: Courier Dover Publications, 2004. str. 47

„Jestliže nemůžeme plně porozumět jednání ostatních lidí, dokud nevíme, co si oni myslí, že vědí, pak, abychom učinili spravedlnosti za dost, musíme ocenit nejen myšlenku, kterou mají k dispozici, ale i mysl, skrze, kterou se tato myšlenka zrodila.“

Podstatnou součástí vytváření stereotypů, tedy stereotypizace, je zobecňování. Je to úsudek o jednom či několika jedincích, který je aplikován na celou skupinu, národ atd.⁹⁹ Základem stereotypního myšlení je převádění si žitého světa na jednodušší vlastní obraz, ve kterém je pro člověka snadnější svět pochopit. Svět je pro něj tak bezpečnější. Z pohledu města a meziměstské rivality byl vytvořen určitý obraz obyvatele Hradce a Pardubic bez ohledu na to, že se jednotné měřítko nedá aplikovat na všechny jejich obyvatele. Obyvatelé Pardubic byli a jsou označováni za Perníkáře, protože je to snadnější než brát „Pardubáky“ jako různé individuality. Perník a hokej je něco, co o městě znají a pomáhá jim to utvářet obrázek města. Stejně tak označení Mechov, Mechováci vycházející z několika teorií o mechu, které vysvětlují v kapitole apelativa. Pomocí stereotypu se může zdát, že jsou si všichni podobní a proto jsou součástí dobře známého světa. Tyto závěry vychází z často nelogického základu v mysli, který je pro člověka přirozený. Kognitivní stránka mysli naše vjemy kategorizuje a usnadňuje a zjednodušuje vnímání světa, aby o něm člověk mohl mít povědomí jako o celku. Otázkou stereotypů se dále zabývám ve výzkumné části své práce, kde bude rozebrána podrobněji na daném příkladu měst.

V poslední době jsou stereotypy množeny a udržovány v rovině masmédií. Pro masmédiá i pro čtenáře je to zjednodušené vidění světa. Šíření stereotypů znamená zvýšení čtivosti článků či zvýšení sledovanosti. Neustálým opakováním se nějaká domnělá „pravda“ může stát pravdou skutečnou a následně se udržet v povědomí lidí.

---

⁹⁹ GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992, str. 454

6 Masmédia

Masmédia jsou v dnešní době největším šířitelem informací, názorů a myšlenek. Při svém zkoumání jsem se věnovala i zobrazování dané rivality v masmédiích. Zaměřila jsem se na noviny, televizi a internet. V rámci rozhovorů a dotazníkových šetření jsem se setkala spíše s názory, které marginalizují otázku vzájemné rivality. Je označována jako vzájemné pošťuchování a popichování. Masmédia přesto často rivalitu zmiňují. Přikláníla bych se k teorii, že toto zobrazování v médiích má spíše souvislost se snahou zdramatizovat daný článek či zprávu a zaujmout tak co největší počet čtenářů, diváků.

6.1 Noviny

Přes velký rozvoj nových způsobů získávání informací prostřednictvím internetu a televize jsou noviny stále významným zdrojem informací. V rámci zkoumání rivality se noviny ukázaly jako zajímavý zdroj informací. Noviny často ve svých článcích poukazují na rivalitu, jako na něco dosud živého a aktuálního. Prostřednictvím nejrozličnějších rešerší jsem hledala články zmiňující vztah Pardubic a Hradce a Králové a většina z nich pracovala s rivalitou jako aktuální, ačkoliv tomu mé výzkumy na respondentech odporují. Rivalita byla tématem novinářů jak v historii, tak i v současnosti. Objevují se články nejrozličnějšího druhu a pro nejlepší ilustraci cituji zmíněné části. Nejzajímavější a nejkurióznější článek, který vyšel na apríla v Hradeckém online zpravodaji. Jeho autor v něm čtenářům oznamuje, že tradiční rivalita mezi městy je konečně vyřešena díky vládnímu rozhodnutí o srovnání Pardubic se zemí.¹⁰⁰

"Už jsem se nemohl dívat na to, jak se obě města handrkují o prkotiny. Zítra ráno mají chemici v Synthesii za úkol vyvolat řízenou explozi, která by měla srovnat Pardubice se zemí. V případě, že bude foukat jižní vítr, neměli by

---

¹⁰⁰ FIŠER, Jaroslav. Hradec si udělá ze zbytků Pardubic průmyslovou zónu. *HRADEC KRÁLOVÉ - zpravodajství* [online]. 2004 [cit. 2004-04-01], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.hradeckralove.cz/clanek.php?id=637>>.

občané Hradce ráno větrat, asi to bude trochu prášit," cituje agentura JPP premiéra Vladimíra Špidlu.¹⁰¹

„Přes všechnu rivalitu mezi Hradcem Králové a Pardubicemi přece jen občané obou těchto měst vyhledávají speciality z konkurenčního města. Je to vidět dle toho, že v těchto dnech otevřena byla v Hradci Králové prodejna pardubického perníku u Grandhotelu vedle firmy „Rupa“. Znamená to tedy, že už Hradečáci nebudou musit jezdit pro perník do Pardubic, ale budou si ho moci koupit doma. Vypadá to, jako by chtěli Pardubákům i ten perník odnésti do Hradce Králové.“¹⁰²

„Jan Švejnar se dnes pokusí usmířit si zákonodárce za Pardubicko. Těch se dotklo, když při minulé návštěvě východu Čech zavítal pouze do Hradce Králové a na Pardubice zapomněl. Mezi oběma městy přitom dlouhodobě panuje rivalita. Švejnar proto dnes pardubickým svůj dluh splatí.“¹⁰³

Zajímavé pojetí článku o vzájemných sporech se podařilo v roce 1995 v Mladé frontě. Ta ve svém článku *Ropáci a Mechováci: aneb kdo má v ruce trumfů více, Hradec nebo Pardubice* provedla sondu mezi obyvateli obou měst a zároveň vyzpovídala oba starosty. Během této sondy bylo osloveno 80 obyvatel Hradce Králové s výsledkem: 13 lidí nemá obyvatele Pardubic rádo, 35 lidem nevadí a 32 je má rádo.¹⁰⁴ V Pardubicích bylo zjištěno, že 21 lidí nemá obyvatele Hradce rádo, 19 nevadí a 40 je má rádo. Tento výsledek by vypovídal ve prospěch mé teorie o marginalizaci rivality.

---

¹⁰¹ FIŠER, Jaroslav. Hradec si udělá ze zbytků Pardubic průmyslovou zónu. *HRADEC KRÁLOVÉ - zpravodajství* [online]. 2004 [cit. 2004-04-01], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.hradeckralove.cz/clanek.php?id=637>>.

¹⁰² Časopis Kraj Královéhradecký 1938. *Oficiální stránky města Hradec Králové* [online]. 2002, 20. 9. 2002 [cit. 2009-04-02]. Dostupný y WWW:

<http://www.hradeckralove.org/cz/Magistrat/zpravodaj/_2002_28/cl27.html>.

¹⁰³ BARTOŠ, Adam. Švejnar odčiní „křivdu“, navštíví zapomenuté Pardubice. *IDNES.cz*. 28. 1. 2008. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/svejnar-odcini-krivdu-navstivi-zapomenute-pardubice-p06-/domaci.asp?c=A080128_114704_domaci_adb>.

¹⁰⁴ TRAUB, Pavel. Ropáci a Mechováci: aneb kdo má v ruce trumfů více, Hradec nebo Pardubice. *Mladý svět*. 1995, č. 15, s. 15

6.2 Internet

S rozvojem moderních technologií a hlavně s masivním rozmachem technologií informačních hraje vysokou roli nad ostatními médii v šíření informací internet. Díky internetu je možné, prostřednictvím nejrůznějších diskusních skupin, webových společenských systémů a programů pro zasílání rychlých zpráv (instant messaging), šířit myšlenky a názory. V této široké škále myšlenek a názorů je třeba nejen slepě nepřijímat vše, co si člověk přečte, ale třídit je a vybírat si mezi nimi. Pro zkoumání vztahů dvou měst se stal vedle osobních rozhovorů a dotazníkových šetření zajímavou složkou doplňující obrázek vztahu těchto měst. Prostřednictvím webových vyhledávačů je možné sledovat užívání pojmů jako je Mechov, Perníkov a dohledávání jejich vzájemných souvislostí. S dobou elektronické komunikace lidé sdílejí nejvíce svých myšlenek a názorů prostřednictvím tohoto média. Díky tomu, že je internet velice otevřený, umožňuje komukoliv reagovat na témata a vytvářet často pozoruhodné diskuze. Téma Hradce Králové a Pardubic, zejména jejich rivalitu lze dohledat ve velkém množství odkazů. Lidé se mu věnují na nejrůznějších blozích, sociálních sítích a internetových diskuzích.

6.2.1 Společenské sítě

Facebook je jedním z nejrozšířenějších webových společenských systémů tzv. sociální sítí (social network). Původně prostředek pro sdružování studentů harvardské univerzity se rozšířil v celosvětově nejužívanější sociální síť. Mohlo by se zdát, že je to pouhá webová stránka pro sdílení fotografií, zasílání zpráv a seznamování se s lidmi z celého světa, není tomu tak. Od svého založení v roce 2004 se rozvinul v mocné médium, které může ovlivnit i volební kampaň. Velkou roli, důležitou i pro tuto práci, hrají tzv. skupiny a stránky. Rozdílem mezi stránkami a skupinami je jejich účel a podmínky vytvoření. Stránky mohou zastupovat jen nějakou existující osobnost, umělce, značku či organizaci a měli by být vytvořeny nějakým zástupcem této entity. Slouží v podstatě k propagaci dané entity. Skupinu může založit kdokoliv a na jakékoliv téma, je prostorem pro sdílení názorů a zájmů. Uživatelé Facebooku se mohou stávat fanoušky osobností, podporovat je a stávat se členy skupin a dotvářet je svými vlastními nápady a

myšlenkami. Tyto skupiny tvoří nejzajímavější články. Zahrnují velkou škálu názorů a umožňují zkoumat lidské chování v prostředí určité sociální skupiny. Možnost vytváření tematických skupin znamená nepřehledné možnosti pro lidskou fantazii. Několik skupin v této sociální síti se věnuje přímo rivalitě mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Rozhodla jsem se zmapovat jejich množství, jejich strukturu a názorový směr. Objevují se skupiny, které jsou zaměřeny proti Hradci Králové, jejich členy jsou převážně obyvatelé Pardubic či lidé sympatizující s tímto městem. V druhém případě se samozřejmě objevují skupiny podporující Hradec Králové, taktéž složené z obyvatel Hradce Králové a ze sympatizantů tohoto města. Posledním druhem skupin jsou takové, které deklarují to, že nemají vůbec nic proti ani jednomu z obou měst.

6.2.2 Skupiny podporující Hradec Králové

Celkově lze najít asi 56 skupin zahrnujících pojem Hradec Králové¹⁰⁵,

Pardubice sucks – Hradec Králové rocks! (376 členů)

Hradec Králové aneb jak se žije u nás v Mechově (169 členů)

Všichni ví, že je Hradec lepší než Pardubice (1696 členů)

Hradec je lepší než Pardubice (96 členů)

Hradec jsou lepší než Pardubice (5 členů)

„Víte proč je krematorium v Pardubicích a ne v HK? Protože má být prý 20km od města :D“

K. Mrkosová

„jsem přející člověk.... přeju SMRT Pardubicím :)“

M. Štandera

„To, že mají Pardubice v podstatě historicky a architektonicky bezcenný zámek my je dosti jedno. To, že my v Hradci máme secesní muzeum, které je v učebnicích architektury po celém světě to hřavě překoná...“

---

¹⁰⁵ údaj k 1. dubnu 2009, zdroj Facebook

D. Žilka

„kazdopadne maji pernikari dobry, ze kdyz se chteji kouknout obcas jak to vypada ve meste, tak to nemaji do Hradce tak daleko xD“

J. Kuklová

„Víte proč jsou pardubice tak daleko od hradce? Protože správný krematorium ma bejt 20 km od mesta.=)“

J. Žák

6.2.3 Skupiny podporující Pardubice

Pardubice jsou lepší než Hradec (1682 členů)

Pardubice byly, jsou a vždy budou lepší než Hradec (129 členů)

Pardubice jsou mnohem lepší než Hradec (11 členů)

Vzkazy v diskuzích:

„Legrační je, že si ty paka dělaj srandu z našeho (slavného) krematoria, (slavné) Třídy Míru a Parama a přitom v Mechově není nic ani trochu zajímavého, z čeho bysme si mohli dělat srandu my. Nuda a šed' obrostlá mechem:))“

Ž. Panchártková

„od té doby co suprovej člověk Jan Perner přišel na to, že Hradec už není in, sou holt hradečáci na vedlejší koleji, takže není o čem polemizovat!! ;D“

O. Maceja

„...ale to je podle mě na tom to nejvtipnější, že oni u sebe vyrábějí NÁŠ pernik. Jinými slovy, že oni vyrábějí pardubický pernik, což je věc, která nás proslavila po celé

republice. Kromě obchodáků máme taky pivovar, krematorium, Velkou Pardubickou, Zlatou Přilbu, hokej v extralize...mohl bych pokračovat...“

J. Luňák

Všechny skupiny by se dohromady daly charakterizovat tím, že jejich aktivní členskou základnou, myšleno lidi účastníci se veřejné diskuze v rámci skupiny, jsou školáci, středoškoláci popřípadě vysokoškoláci. Pro tuto odpověď vycházím pouze z odhadu, protože ne každý člen umožňuje nechat svůj profil a tedy informace o sobě zveřejněny. V rámci inteligence některých vzkazů a i samotné gramatiky v nich užitě mě často napadne myšlenka, že tito lidé zcela jistě nezastupují širší spektrum hradecké či pardubické populace. Je třeba vzít v úvahu, že všichni členové nemusí nutně být obyvateli Hradce Králové a Pardubic. Je tedy třeba brát některé vzkazy s větší rezervou. Většina vzkazů je na téma vychvalování předností Hradce Králové či urážení Pardubic a samozřejmě naopak. Blíže jsem početně nezkoumala, ale někteří členové jedné skupiny podporující Hradec/Pardubice jsou i zároveň členy skupin dalších. Skupiny se od sebe početně velice liší. Jako výsledek bližšího zkoumání bych označila tyto skupiny jako recesistické než myšlené víceméně vážně. Za recesi to označuje i jeden z tvůrců skupiny a uvádí to přímo jako účel jejího založení. Vždy se najde někdo, kdo si do jisté míry na tomto webu kompenzuje nějaké své nesouhlasné názory a myšlenky vůči Pardubicím či Hradci Králové, ale v souhrnu lze po bližším přečtení označit většinu vzkazů za úsměvné než nějak skandalizující. Doplnují obrázek mých zjištění od respondentů, kteří většinově považují vzájemnou rivalitu a nesnášenlivost spíše za vzájemné pošťuchování. Pokud by se mělo provádět srovnání aktivity skupin, pak by zcela jistě zvítězil Hradec Králové. Jak v celkovém počtu skupin a členů, ale také v aktivitě na vzkazových tabulích „nepřátelských pardubických skupin“, kde silně podporují své město.

Zcela mimo tyto skupiny se nachází skupina „*Pardubice nebo HK, je mi to fuk*“, která má pouhých 35 členů. Nejlépe ji charakterizuje její motto: „*Dost už tomuhle trapnému sporu perníkáři-mechováci. Kdo poznal města obě, ví že každý má svý pro a proti.*“

„Je to pravda, já mám třeba Pardubice jako město hrozně rád, starý města a zámek jsou třeba hrozně hezký a jestli jsem někdy spolužáky z Pardubic prudil, tak to bylo s láskou... Musim teď zrušit členství v těch různej "Hradec lepší než Pice" skupinách?“

P. Náhlovský

6.3 Televize

Česká televize vytvořila charitativně zábavný pořad s názvem Výzva. Jejím námětem je soutěžení mezi městy, která jsou známa svou vzájemnou soutěživostí. *„Jsou to týmy dvou měst, které mají spolu sousedské vztahy a trochu historické řevnivosti – i když spíše v uvozovkách.“*¹⁰⁶ Výzva byla prozatím natočena mezi Tábořem a Českými Budějovicemi, Karlovými Vary a Plzní, Libercem a Jabloncem n. Nisou a samozřejmě mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Součástí pořadu je krátký dokument o historii a současnosti měst následovaný zábavným soutěžním kláním, jehož cílem je získat finance na nějakou vítězi zvolenou charitativní činnost. Klání mezi Pardubicemi a Hradcem Králové se konalo 20. října 2008 v pardubické ČEZ aréně v přímém přenosu. Moderátory akce byli Mahulena Bočanová a Jaromír Bosák. Týmy byly složeny ze zástupců obou měst i ze známých osobností z těch měst pocházejících. Pardubice zastupovali: družstvo: Zbyněk Kusý, Petr Sýkora, Lukáš Dryml, Jolana Voldánová, Martin Dejdar a Martina Růžičková. Hradec Králové zastupovali: Martin Hosták, Josef Král, Václav Němeček, Ivan Vodochodský, Pavel Černý a Věra Martinová. Vítězi soutěže se stali pardubičtí zástupci v poměru 4:3 bodům. Této soutěži předcházela i kampaň tisková, která se před kláním rozpoutala mezi oběma městy.

*„Pardubáci se smějí: „Může být Hradec Králové vůbec městem?“ Asi prý těžko, když ani nemá pořádné krematorium či pivovar! Vždyť místo zlatavého moku se tam teď motají krajszí úředníci! Dnešním dnem vstoupily Pardubice s „Mechovem“, jak Pardubáci Hradci říkají, opět do „války“!“*¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ šéfdramaturg pořadu Aleš Ulm

¹⁰⁷ Pardubický deník; 17. 10. 2007; autor: TOMÁŠ DVOŘÁK

„Už samotný fakt, že se ona taškařice bude konat někde mezi Hradištěm na Písku a Dražkovicemi, dává tušit, s jakým sebevědomím se ono osmdesátitisícové městečko s jedním malým náměstím pouští do tragikomického boje, který prostě a jednoduše vítěze už dávno má. Jistě – naděje je zázračná motivace.“¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Hradecký deník; 17. 10. 2007; autor: IVANA FRIČOVÁ

7 Apelativa

Nejnámějším a charakteristickým znakem pro tzv. rivalitu je oboustranné užívání apelativ (exonym). Apelativa jsou pojmenování pro dané obyvatele či města, která nejsou vytvořena samotnými obyvateli města, ale někým jiným. V kontextu měst Hradce Králové a Pardubic je to užívání pojmů jako je Mechov a Perníkov. Rozbor těchto apelativ rozhodně stojí za další pozornost. Alespoň v případě Mechova se jedná o velice originální pojmenování. V případě Pardubic je jeho význam přece jen lépe odvoditelný. Smysl jejich užití měl být patrně pejorativní, ale dle mých výzkumů se v současné době za pejorativní již považovat nedají, spíše jsou vnímány jako taková místní kuriozita a prostředek pošťuchování a „škádlení“ mezi městy.

Mechov

Pro vysvětlení pojmu lze nalézt hodně teorií. V této práci uvedu, alespoň některé, které se mi podařilo zjistit během mého výzkumu. Jak prostřednictvím elektronických zdrojů tak i prostřednictvím rozhovorů.

U nás v Mechově

Jedná se o film, který byl natočen v roce 1960 režisérem Vladimírem Síssem s obsazením herců jako Rudolf Hrušínský či Josef Kemr. Podstatou proč se mohl stát film předlohou pro přejmenování Hradce na Mechov, je to, že Mechovem je zde malá družstevní vesnička. Celý děj filmu je založen na fámě o stavbě rekreačního centra na kraji rybníka, která vyvolá v obyvatelích města touhy po získání peněz a horečnaté rozkrádání státního majetku. Ačkoliv měl být film komedií, jedná se spíše o nudnou podívanou.¹⁰⁹

Mech

Přímo v souvislosti s mechem jako rostlinou existuje více teorií. Jedna z nich hovoří o tom, že pojmenování vychází ze středověku, kdy byly hradecké střechy porostlé mechem. U některých domů se mech na střechách dochovat až dodnes. Jedná se sice o

---

¹⁰⁹ *U nás v Mechově*. Československá filmová databáze [cit. 2009-05-06]. Dostupný z WWW: <
<http://csfd.cz/film/8849-u-nas-v-mechove>>.

zajímavou teorií, ale zajisté by se našly mechem zarostlé střechy i v jiných městech. V souvislosti s ním koluje další teorie o mechem porostlém nádraží. Opět se jedná o teorii aplikovatelnou na další nádraží v republice. V současné době zjevně nejkuriózněji zní to, že byly v Hradci během vykopávek nalezeny v septicích pozůstatky mechu, který byl ve středověku používán jako toaletní papír. V době neexistence toaletního papíru se tedy nejedná o nic konkrétně aplikovatelného pro město Hradec Králové. Spíše potvrzuje velkou fantazii obyvatel Pardubic, ve snaze potrápit své sousedy, než hlubší prozkoumání informací o historii hygienických potřeb. Od samotného Mechova pak vzniklo užívání pojmu Mechovák pro obyvatele Hradce Králové.

Velice zajímavou byla i historka o tom, jak se v Hradci měly vyrábět pálky na ping pong s „mechovým“ povrchem.

Perníkov

Vysvětlení tohoto pojmenování je na rozdíl od toho hradeckého o mnoho jednodušší. Perníkov je odvozen od Pardubického perníku. Pardubický perník má své kořeny v Pardubicích již v 16. století. Výsady perníkářům byly stvrzeny i Marií Terezií v roce 1759. Největšího rozkvětu ve výrobě perníku v Pardubicích však došlo až ve 20. století. Z řemeslné výroby se přešlo k výrobě průmyslové. V Pardubicích vznikly firmy, které se soustřeďovaly konkrétně na výrobu perníku. Jednalo se například o Kapo, Melartos, Jehar či Východočeské pekárny a cukrárny. V současné době jsou nejznámějšími výrobci firmy Goldfein, Josef Novotný – zdobený perník, Perníkář Pardubice, JaJa, Janoš. 28. února 2008 získal Pardubický perník ochrannou známku Evropské komise, který zaručuje tomuto výrobku exkluzivitu. Od té doby může pardubický kraj uvádět Pardubický perník jako svůj symbol.¹¹⁰ Od tohoto užití je pak samozřejmě odvozen i pojem Perníkář, který má zastupovat pojem Pardubák/Pardubičan.

---

¹¹⁰ *Evropská komise: Pardubický perník má evropskou ochrannou známku* [online]. 2008, 29. 02. 2008 [cit. 2009-05-06]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/news/around/080229_cz_cs.htm>.

Koněpůlky

S tímto pojmem se během svého výzkumu setkala spíše ojediněle. Z respondentů neznal pojem nikdo. Jediné místo, kde jsem našla zmínky o něm, byla sociální síť Facebook. Při dalším pátrání jsem jej dohledala prostřednictvím internetového vyhledávače pouze v internetových diskuzích týkajících se výhradně sportovních témat. V Pardubicích tento pojem tázaným subjektům není znám. Jeho vysvětlení je však zcela očividné, odráží vzezření pardubického znaku, na němž je umístěna půlka bílého koně ve skoku na červeném pozadí. Ve svém hanlivém užití patrně odráží myšlenku, že Pardubice mají jen půlku koně než koně celého. Tento názor je však pouze mojí úvahou. Jiné vysvětlení se mi nepodařilo dohledat.

V souvislosti se zkoumáním města a identity jeho obyvatel jsem se zaměřila i na znalost obyvatel města svého spisovného „označení“ či pojmenování. V Pardubicích se lze nejčastěji setkat s pojmem Pardubák, Pardubičák v krajním případě i Parduban. Podle Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR je správným pojmenováním Pardubičan a Pardubičanka.¹¹¹ Otázka na spisovnou správnost byla položena jak Pardubičanům tak i Hradečanům. Jejich odpovědi byly víceméně shodné, skoro tři čtvrtiny respondentů se přikláněly k pojmu Pardubák. Necelá čtvrtina pak k pojmu Parduban a jen dva dotazovaní z Pardubic věděli správné pojetí Pardubičan. Pro obyvatele Hradce Králové jsou užívány nejčastěji dvě označení a to buď Hradečák nebo Hradečan. Spisovně správně je Hradečan, Hradečanka. Přesto dochází k mohutnému užívání pojmu Hradečák. Ve výzkumu je užívání mezi Hradečany půl na půl a u Pardubičanů je pro tři čtvrtiny akceptovatelnější pojem Hradečák. Tato většinová neznalost by mohla evokovat laxní přístup obyvatel měst k získávání informací o svém městě a též laxní přístup ke kultuře svého města. Na druhé straně může být důsledkem nedostatečné informovanosti v oblasti gramatiky či spíše o od malička vžitého pojmenování předávaného rodinou a okolím.

---

¹¹¹ <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=Pardubice&dotaz=z&ascii=0>

8 Výzkum

8.1 Metodologie

Metodologie: kvalitativní a kvantitativní metodologie, dotazník složený s uzavřených a otevřených otázek a nepřímé pozorování v podobě osobního rozhovoru

Téma dotazníkového šetření a rozhovorů: Informovanost obyvatelstva měst Hradce Králové a Pardubic o rivalitě mezi těmito městy a fenomény s tím související (stereotypy, identita obyvatel)

Cíl práce jsem se rozhodla splnit metodou osobních rozhovorů, ale již při prvních předvýzkumných rozhovorech určených pro zmapování možností tématu jsem zjistila, že pouze s nimi bych nedosáhla dostatečných zjištění podstatných pro celou práci. Vzorek respondentů určený pro osobní rozhovory by nebyl tak vysoký, aby respektoval názory většiny. Proto jsem se rozhodla práci doplnit o menší dotazníkovou sondu. V rámci své práce jsem se zaměřila na výzkum v Pardubicích a Hradci Králové. Pro rozbor osobních rozhovorů a vyhodnocení otevřených otázek z dotazníku jsem si zvolila metodu kvalitativní, protože tu jsem uznala za vhodnou pro zpracování těchto výsledků. Kvalitativní metoda se mi však již nehodila k otázkám zaměřeným spíše statisticky. Proto jsem k vyhodnocení otázek z dotazníku, které byly uzavřené, využila metodu kvantitativní. U osobních rozhovorů jsem se zaměřila na polostrukturované rozhovory. Metoda polostrukturovaných rozhovorů se hodí nejvíce pro situace, kdy nevíme, zda s daným respondentem budeme mít možnost znovu hovořit, a proto byla nejvhodnější i pro moji práci.¹¹² V některých situacích jsem si nebyla jista, zda se budu s respondentem znovu schopna kontaktovat.

Výzkumné šetření k diplomové práci jsem prováděla průběžně od léta 2008 do konce roku 2008. Z metodologického úseku bylo tedy nově rozděleno na dvě části. Bylo to již zmíněné šetření pomocí dotazníků a prostřednictvím osobních rozhovorů. První částí bylo šetření pomocí dotazníků. Ty jsem šířila pomocí emailové pošty či při osobním setkání. Pro získávání respondentů jsem si zvolila metodu sněhové koule. Respondenty

---

¹¹² BERNARD, Harvey Russell. *Research methods in anthropology : qualitative and quantitative approaches*. 4th edition. Walnut Creek, CA : Rowman Altamira, 2005. s. 212

byli známí lidé z mého okolí a dalšími lidé, na které jsem od nich získala kontakty. Popřípadě zcela neznámí lidé, které jsem oslovila v internetových diskuzích či skupinách týkajících se některého z měst. Jednalo se například o skupinu Hradec Králové, která na internetové sociální síti sdružuje přátele tohoto města. Taktéž u obyvatel Pardubic jsem mohla využít skupiny Pardubice. Respondenti se skládali z obyvatel Hradce Králové a Pardubic. Dotazník měl podobu otázek uzavřených a otevřených. Výzkum byl zaměřen na zjištění míry informovanosti o rivalitě či nesnášenlivosti mezi Hradcem Králové a Pardubicemi, o její historii a současnosti. Tímto tématem se již zabývali ve svém článku Lenderová s Jiránekem, jejich práce byla zaměřena na podrobné zkoumání sporu z historického hlediska. (LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš. Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách. 1996).

Tato práce a výzkum má za úkol prozkoumat nejen historické kořeny, ale zejména současný stav rivality mezi oběma městy. Další oblastí, na kterou jsem se v práci zaměřila, je identita obyvatel města. Důraz byl kladen spíše na vlastní chápání města, toho co pro jeho obyvatele znamená a co o něm vlastně vědí. Otázkám zaměřeným na existenci nějakých stereotypů o obyvatelích sousedních měst navzájem jsem se věnovala spíše v osobních rozhovorech. Dotazník jsem k získání těchto informací neviděla jako použitelný a vyhovující zdroj, protože by dostatečně nepokryl široké spektrum názorů respondentů a nebyl by tak hloubkový jako rozhovor.

Jako nejlepší metodu pro zjištění podstaty vztahů mezi městy a povahy městského společenství jsem využila kvalitativní výzkum. Na výzkum rivality obou měst se bylo třeba zaměřit z více úhlů, protože celá problematika se skládá z mnoha historických, sociokulturních, ekonomických hledisek, jež dohromady utvářely obrázek městské rivality. Dílčí cíle výzkumu jsem se snažila dosáhnout díky osobním rozhovorům. Těmito cíly bylo zjištění informovanosti o problematice rivality mezi oběma městy, zjištění, zda i dnes můžeme o rivalitě hovořit a toho jaký mají lidé vztah ke svému městu. Rozhovorů jsem uskutečnila patnáct s respondenty, které jsem si předem vytipovala. Část z nich jsem pro rozhovor získala až po provedeném dotazníkovém šetření, ke kterému jsem se uchýlila po prvotním zjištění, že pouhý výzkum složený z rozhovorů by nebyl dostatečný. Poměr mezi respondenty byl 6:9 mezi obyvateli Hradce Králové a Pardubic.

Cíle šetření:

- Zjistit míru informovanosti obyvatelstva o problematice rivality mezi Hradcem Králové a Pardubicemi.
- Zjistit, zda i dnes lze hovořit o nějaké formě rivality
- Zjistit, jaký mají vztah ke svému městu.

Hypotézy:

- 1) Více jak dvě třetiny respondentů budou mít nízké povědomí o kořenech rivality mezi Hradcem Králové a Pardubicemi.
- 2) Určitá rivalita mezi oběma městy stále existuje, ale je spíše marginální záležitostí.
- 3) Existují určité stereotypní představy o obou městech a jejich obyvatelích?

Zdůvodnění hypotéz:

- 1) Většina lidí někdy slyšela o rivalitě či nesnášenlivosti mezi Hradcem Králové a Pardubicemi, ale není si vědoma, kdy a jak vznikla a co je vlastně přesným důvodem této rivality, nesnášenlivosti. V rámci výzkumu je nízké povědomí chápáno jako odpověď ne, nevím o kořenech vzájemné nesnášenlivosti. Tato hypotéza je v přímé souvislosti s hypotézou č. 2 o marginalizaci rivality.
- 2) Rivalita je do určité míry stále přítomna. V dnešní době se však jedná spíše o pozůstatky z dřívějších dob, přiživované občasnými články v médiích či o ještě dnes používané přezdívky Mechovák pro obyvatele Hradce a Perníkář pro obyvatele Pardubic
- 3) V současné době, nelze mluvit o stereotypech ve vztahu obou měst a jejich obyvatel. Došlo k celkové marginalizaci daného problému.

Výzkumný vzorek:

Celkový počet respondentů byl zvolen na 70 lidí pro dotazníkové šetření a 15 lidí pro osobní rozhovory. Výzkumný vzorek nebyl omezen věkovou hranicí. Respondenti jsou obyvateli Hradce Králové a Pardubic a lidé, kteří se do měst přestěhovali a žijí zde již delší dobu (za prací, zůstali zde po studiu či se provdali/přiženili). Tedy osoby, které mají po více let vztah k městu, ve kterém žijí. V rámci šetření nedělím respondenty podle pohlaví, věku či vzdělání. V předvýzkumných rozhovorech jsem totiž zjistila, že získané informace se nijak výrazně neliší podle věku, vzdělání či pohlaví respondentů. Proto je tedy nepovažuji dále za relevantní. Dotazníky byly šířeny prostřednictvím emailových kontaktů a při osobním setkání s respondenty. Osobní rozhovory byly polostrukturované doplňující dotazníkovou sondu. Jako užitečné se ukázalo i využití internetu jako doplňkového zdroje získání informací. Bylo využito kontaktů navázaných v rámci společenských sociálních sítí a internetových diskuzí.

Cíle 70 vyplněných dotazníků se nepodařilo splnit. Návratnost byla 62 dotazníků, z toho dva respondenti odevzdali pro výzkum nepoužitelný dotazník. Celkový počet relevantně vyplněných dotazníků se tak dostal na číslo 60.

8.2 Dotazníkové šetření

Výsledky dotazníkového šetření:

Dotazníkové šetření jsem rozdělila do několika skupin otázek. Úplný dotazník je v práci uveden jako příloha č. 1. Obsahuje 15 otázek rozdělených do tří skupin:

- 1) otázky týkající se znalosti vzájemných pojmenování obyvatel obou měst a jejich vysvětlení
- 2) otázky týkající se vnímání vlastního i sousedního města
- 3) otázky týkající se rivality mezi městy

Do první série otázek náleží otázky 1 – 6

- 1) Zaškrtněte jedno spisovné označení obyvatele Pardubic
a/ Pardubák b/ Pardubičan c/ Parduban d/ jiné
- 2) Zaškrtněte jedno spisovné označení obyvatele Hradce Králové
a/ Hradečák b/ Hradečan c/ jiné
- 3) Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Pardubic? Jakými?
- 4) Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Hradce Králové? Jakými?
- 5) Setkal/a jste se s pojmenováním Mechov, Mechovák? Odkud podle vás pochází a co znamená?
- 6) Setkal/a jste se s pojmem Perníkov, Perníkář? Odkud podle vás pochází a co znamená?

Do druhé série náleží otázky 7 – 9

- 7) Co pro vás vaše město znamená?
- 8) Čím je vaše město ve svém okolí či v rámci státu významné?
- 9) Jste hrdý/á na své město? Jestliže ano, proč? Čím je vaše město významné?

Do poslední třetí série náleží otázky 10 -14

- 10) Setkali jste se s projevy nesnášenlivosti mezi obyvateli Pardubic a Hradce Králové? S jakými?
- 11) Je vám známo, z jaké doby pochází první zmínky o vzájemných sporech mezi městy?
- 12) Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi oběma městy?
- 13) Od koho jste se poprvé dozvěděl/a o neshodách mezi obyvateli obou měst?
- 14) Jaké jsou/byly podle vás hlavní příčiny soupeření/rivality mezi oběma městy.
Z čeho vznikají vzájemné neshody, pokud jste si jich vědom/a?

Samotné výsledky dělím do skupin podle dělení oblastí otázek a dále na to zda se jedná o odpovědi obyvatel Pardubic nebo Hradce Králové.

Hradec Králové – 28 respondentů

Výsledky pro skupinu otázek č. 1:

Otázka č. 1

Parduban 25 % Pardubák 75% Pardubičan 0%

Otázka č. 2

Hradečák 50 % Hradečan 50%

Zde se objevil naprosto stejný počet obou odpovědí.

Otázka č. 3

Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Pardubic? Jakými?

Jedinou přezdívkou, která je respondentům známá, je pojem Perníkář, Perníkáři. Pouhým 6 respondentům není známá žádná přezdívka. Je to tedy 21,4 % respondentů, kteří neznají žádné přezdívky ku 78,6 % znajících pojem Perníkáři.

Otázka č. 4

Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Hradce Králové? Jakými?

28,6 % zná nějaké pojmenování a 71,4 % si žádného není vědoma. Z celkového počtu těch, co znají nějaké pojmenování je to 75 % pro jméno Mechováci a 25 % pro Otroky/hradecké Otroky

Otázka č. 5

Setkal/a jste se s pojmenováním Mechov, Mechovák? Odkud podle vás pochází a co znamená?

53,6 % už se s pojmem setkalo, ale z celkového počtu jen 21,4% zná jeho užití v souvislosti s pojmenováním obyvatel Hradce. 46,4 Hradečanů se tak s tímto pojmem vůbec neseťkalo. Úplnou výjimkou byla odpověď, že mechov znamená vidlákův či buranův.

Otázka č. 6

Setkal/a jste se s pojmem Perníkov, Perníkář? Odkud podle vás pochází a co znamená?

Počet odpovědí je stejný jako u otázky č. 3 tedy 78,6 % pro znalost pojmu a zároveň i pro odvození jeho významu od perníku v Pardubicích vyráběného. Neznalost pojmu pak připadá na 21,4 % respondentů.

Výsledky pro skupinu otázek č. 2:

Otázka č. 7

Co pro vás vaše město znamená?

Ačkoliv na tuto otázku není odpověď jednoduchá, respondenti si s ní dokázali poradit svým vlastním způsobem. Všichni respondenti odpovídali opět víceméně shodně.

Znamená pro ně domov, rodinu přátele. A ve 46,4 % procentech uváděli, že by ani nikde jinde nechtěli žít.

Otázka č. 8

Čím je vaše město ve svém okolí či v rámci státu významné?

Tyto odpovědi pomáhají dokreslit vztah obyvatel ke svému městu. Odpovědi byly rozmanité. Nejčastěji se objevovaly odpovědi jako: Hradec je univerzitní město, leží na soutoku Labe s Orlicí, je to historické město, je známé svou architekturou, Gočár, Ulrich, salon republiky, fotbal, Bílá věž.

„Hradec Králové je známý hlavně tím, že byl kdysi věnován královně Elišce Rejčce a ve 14.století zde sídlil celý královský dvůr. Také je známý soutokem Labe a Orlice a továrnou na píana Petrof. V současné době také terminálem čili supermoderním autobusovým nádražím. Kam se hrabe Florenc.“

Jitka, 47 let, SŠ, operátorka

Otázka č. 9

Jste hrdý/á na své město? Jestli ano, proč?

Odpověděli všichni shodně ano, tedy výsledek 100%

Druhou část odpovědi rozvíjím více v závěru práce ve srovnání s osobními rozhovory.

Tyto odpovědi pomáhají dokreslit vztah obyvatel ke svému městu.

Výsledky pro skupinu otázek č. 3:

Otázka č. 10

Setkali jste se s projevy nesnášenlivosti mezi obyvateli Pardubic a Hradce Králové?

S jakými?

Tuto otázku opět nebudu převádět na procenta, protože by odpovědi nebyly přesně vyčíslitelné. Většina obyvatel Hradce odpověděla, že se v současné době s nevráživostí či nesnášenlivostí nesetkali. Výjimku tvoří lidé aktivně sportující a fanoušci. Ti mi sdělili, že během sportovních zápasů, kdy dochází k vyhrocené situaci a napětí, padají vzájemné urážky na adresy obou měst. To bych považovala za součást sportovní rivality mezi dvěma zneprátelenými týmy.

Respondent Vašek: *„Jo uvědomuju si to, když sem hrál basket a hráli sme proti Pardubicim, vždycky to bylo neuvěřitelně vyhecovaný, spousta vyloučení. Je to prostě, protože sou 2 velký města vedle sebe:)“*

Otázka č. 11

Víte něco o době vzniku rivality mezi oběma městy? Je vám známo, kdy mohla vzniknout?

67, 8% si není vědomo, z jaké doby spory pochází. 32,2 % má určitě tušení. Objevují se názory, že je to kvůli dřívějšímu úspěchu Hradce jako královského města, kvůli rozdělení na krajská města, kdy byly Pardubice opomenuty, kvůli dělení financí, sportu,

hospodářskému vývoji či prestiži. Nejčastěji se objevoval názor, že se jedná o dvě velká města, která jsou příliš blízko sebe.

Otázka č. 12

Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi oběma městy?

Respondenti vidí hlavní rozdíl v tom, že Hradec je kulturní město, známé svou architekturou a Pardubice jsou více či méně špinavé průmyslové město.

Otázka č. 13

Od koho jste se poprvé dozvěděl/a o neshodách mezi obyvateli obou měst?

Odpovědi na tuto otázku jsou také nejednoznačné. Větší část respondentů si vůbec nepamatuje, kde tuto informaci získali. Nejčastějším možným řešením je pro ně odpověď doma či ve škole a mezi kamarády.

Otázka č. 14

Jaké jsou/byly podle vás hlavní příčiny soupeření/rivality mezi oběma městy? Z čeho vznikají vzájemné neshody, pokud jste si jich vědom/a?

Odpověď navazuje na otázku č. 11, kdy respondenti opět uvedli možnost vzniku problému kvůli velké blízkosti měst, krajům.

„...vždy to tak bylo a vždy to tak bude. HK je prostě větší město a to PCE nechtějí. Tak zase vymyslí něco proti HK a ty se zase něco proti :) jsou u sebe moc blízko a lidi jezdějí do druhého města docela často, proto je tu podhoubí pro rivalitu. Každý prostě chce žít v tom lepším městě - já to beru jako humor, bez kterého by to nešlo.“

Petr, 20 let, SŠ, prodavač

Pardubice – 32 respondentů

Otázka č. 1

Parduban 20% Pardubičan 20% Pardubák 60%

Odpovědi jsou velice podobné názoru obyvatel Hradce, ti si narozdíl od Pardubičanů, ani jednou nezvolili možnost Pardubičan. Celkově vede užívání pojmu Pardubák mezi obyvateli obou měst. Vysvětlení pravopisně správného užívání pojmosloví vysvětlují výše v textu.

Otázka č. 2

Hradečák 70 % Hradečan 30%

Zde je znát, že obyvatelé Pardubic si osvojili spíše nespisovné označení Hradečák než spisovné Hradečan.

Otázka č. 3

Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Pardubic? Jakými?

Jedinou přezdívkou, která je respondentům, je pojem Perníkář, Perníkáři. Pouhým 6 respondentům není známá žádná přezdívka. Je to tedy 21,4 % respondentů, kteří neznají žádné přezdívky ku 78,6 % znajících pojem Perníkáři.

Otázka č. 4

Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Hradce Králové? Jakými?

81 % zná pojmenování Mechov 19% si není vědoma žádných přezdívek pro své sousedy

Otázka č. 5

Setkal/a jste se s pojmenováním Mechov, Mechovák? Odkud podle vás pochází a co znamená?

81 % už se s pojmem setkalo, 19% nikoliv, ale z celkového počtu jen dva lidé znali nějakou variantu pro vysvětlení pojmu, tedy 2%

Různým variantám vysvětlujícím tento pojem se věnuji v dřívější kapitole.

Otázka č. 6

Setkal/a jste se s pojmem Perníkov, Perníkář? Odkud podle vás pochází a co znamená?

Tato odpověď byla výsledkem 100% pro znalost pojmu jako označení obyvatel Pardubic

Výsledky pro skupinu otázek č. 2:

Otázka č. 7

Co pro vás vaše město znamená?

Ačkoliv na tuto otázku není odpověď jednoduchá, respondenti si s ní dokázali poradit svým vlastním způsobem. Všichni respondenti odpovídali opět víceméně shodně.

Znamená pro ně domov, rodinu přátele.

Otázka č. 8

Čím je vaše město ve svém okolí či v rámci státu významné?

Tyto odpovědi pomáhají dokreslit vztah obyvatel ke svému městu. Odpovědi byly rozmanité stejně jako u odpovědí z Hradecké strany. Nejčastěji se objevovaly odpovědi jako: výroba pardubického perníku, hokej, Velká Pardubická, Zlatá přilba, Zámek, průmysl, dopravní uzel.

Otázka č. 9

Jste hrdý/á na své město?

90% odpovědělo ano, zbytek dotazovaných (10%) není ke svému městu více vázán.

Druhou část odpovědi rozvíjím více v závěru práce ve srovnání s osobními rozhovory.

Výsledky pro skupinu otázek č. 3:

Otázka č. 10

Setkali jste se s projevy nesnášenlivosti mezi obyvateli Pardubic a Hradce Králové?

S jakými?

Tuto otázku opět nebudu převádět na procenta, protože by odpovědi nebyly přesně vyčíslitelné. Většina obyvatel stejně jako respondenti z Hradce odpověděla, že se v současné době s nevráživostí či nesnášenlivostí nesetkali. Taktéž výjimku tvoří lidé aktivně sportující a fanoušci. Ti mi sdělili, že během sportovních zápasů, kdy dochází k vyhrocené situaci a napětí, padají vzájemné urážky na adresy obou měst. S podobnými příklady se však můžeme setkat při většině sportovních zápasů, nejen mezi těmito dvěma soupeřícími městy.

„...ano, především někteří fanoušci na fotbalových utkáních nejsou zrovna milí, projevy nevráživosti mají jako hobby...“

Vendula, 24 let

Otázka č. 11

Víte něco o době vzniku rivality mezi oběma městy? Je vám známo, kdy mohla vzniknout?

50 % si není vědomo, z jaké doby spory pochází. 50% se domnívá, že se jedná o dobu, kdy se Hradec stal krajským městem. Opět se objevoval i názor, že se jedná o dvě velká města, která jsou příliš blízko sebe.

Otázka č. 12

Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi oběma městy?

Třetina respondentů považuje hlavní rozdíly v dopravním řešení obou měst. Považují Hradec za lépe dopravně uspořádaný pro silniční dopravu. 78% respondentů si myslí, že v současné době výrazné rozdíly nevidí, obyvatelé obou měst jsou ve své podstatě stejní

„Hradec se rozvíjel na přelomu století jako moderní průmyslové město. Pardubice ten boom potkal až později (navíc se centrum přesunulo) a proto má místo funkcionalismu a moderny spíše paneláky. Město je více neutulné, více monotónní a je tu méně kultury.“

Martin, 28 let

„Pardubice jsou více lidové sportovní město, Hradec více snobské město zaměřené kulturu.“

Kateřina, 25 let

Otázka č. 13

Od koho jste se poprvé dozvěděl/a o neshodách mezi obyvateli obou měst?

Odpovědi na tuto otázku jsou také nejednoznačné. Větší část respondentů si vůbec nepamatuje, kde tuto informaci získali. Nejčastějším možným řešením je pro ně odpověď doma či ve škole a mezi kamarády. Objevily se však dvě netypické odpovědi. respondentka Jana se o tom, že zde existuje jakási rivalita dozvěděla až při svých studiích na vysoké škole v Praze. A respondentka Klára se o tom dozvěděla: *„Když jsem těsně po revoluci byla s rodiči dělat v Opatovicích řetěz lidských rukou mezi HK a Pce jako projev vzájemného přátelství.“*

Otázka č. 14

Jaké jsou/byly podle vás hlavní příčiny soupeření/rivality mezi oběma městy. Z čeho vznikají vzájemné neshody, pokud jste si jich vědom/a?

Odpověď navazuje na otázku č. 11, kdy respondenti opět uvedli možnost vzniku problému kvůli velké blízkosti měst, krajům. Další možné neshody spojují se sportem a také nově vzniklou záležitostí týkající se pardubické nemocnice. Zde bylo zrušeno onkologické oddělení a bude dostupné pouze to v Hradecké nemocnici.

„Konkurence dvou měst, dvě velká města vedle sebe. Pce byly městem větším a lepším, v průmyslu, ve sportu, ve všem. Dnes je to asi stejné, ale HK má více dotací, nevím kvůli čemu“

Petra, 30 let

„Dvě velká města těsně u sebe si v mnoha věcech konkurují. Jde i o prestiž. Viz nejnověji rušení komplexních onkologií zachování Hradecké na úkor Pardubické.“

David, 23 let

8.3 Rozhovory

Rozhovory jsem uskutečnila celkem s 15 lidmi. Jednalo se o 7 lidí z Hradce Králové a 8 z Pardubic. Jak jsem již zmínila výše, každý z rozhovorů byl do jisté míry informačně plnohodnotný, ale celkově přesto nepokryly širší spektrum názorů obyvatel měst, proto byly doplněny dotazníkovou sondou. Rozhovory považuji v otázce zjištěných informací za velice užitečné. Je třeba podotknout, že ne každý z respondentů byl výřečnou osobností, a proto se některé neprováděly nejsnadněji. Přesto byl cíl splněn.

V rozhovorech jsem vycházela z otázek použitých v dotazníkovém šetření a některé z nich jsem dále rozvinula. Zejména jsem se zaměřila na otázku identifikace s městem a stereotypy. V rámci zkoumání stereotypů jsem vytvořila hypotézu vycházející z domněnky, že došlo k celkové marginalizaci daného problému. A proto v současné době, nelze mluvit o stereotypech ve vztahu obou měst a jejich obyvatel. Tato hypotéza se mi potvrdila jen ve smyslu marginalizace. Celkově je rivalita spíše okrajovým problémem. Na povrch vyplouvá při vzájemných sportovních utkáních, nebo jak přiznali někteří z respondentů během utkání Pardubic s cizím týmem, kdy fandí protihráči a ne Pardubicím. Tato zjištění však byla spíše okrajová. V otázce stereotypů se moje hypotéza nepotvrdila. Během výzkumu jsem došla k názoru, že ona samotná rivalita a užívání pojmů Perníkář, Mechovák jsou vlastně určitým druhem stereotypního myšlení. Obyvatelé Pardubic jsou tak označováni za Perníkáře, protože je to snadnější než brát

„Pardubáky“ jako různé individuality. Perník a hokej je něco, co o městě znají a pomáhá jim to utvářet obrázek města. Stejně tak označení Mechov, Mechováci. Za stereotypní názory lze považovat nejčastější odpovědi respondentů, které charakterizují Pardubice pouze jako město založené na průmyslu, sportu a pečení perníku. U Hradce Králové převládají odpovědi, že je to kulturní město na rozdíl od průmyslových Pardubic. Samotná tato tvrzení lze podle výše specifikované teorie považovat ze stereotypní. Tyto stereotypy jsou sdílené a předávají se z generace na generaci. Pardubice jsou tak chápány jako město hokeje, které kromě sportu nic neumí. A Hradec pouze jako kulturní město bez dalších ambicí.

Další částí byla otázka týkající se mé hypotézy, že většina lidí někdy slyšela o rivalitě mezi Hradcem Králové a Pardubicemi, ale není si vědoma, kdy a jak vznikla a co je vlastně přesným důvodem této rivality, soupeření. Domnívala jsem se, že více jak dvě třetiny respondentů bude mít nízké povědomí o kořenech rivality mezi Hradcem Králové a Pardubicemi. Tato hypotéza se mi v rámci rozhovorů potvrdila, nikdo z respondentů nevěděl, kam zařadit možné počátky vzniku rivality. Celkově není možné rivalitu historicky přesně určit, ale podle mých zjištění její počátky spadají na přelom 19. a 20. století, jak uvádí ve své publikaci Lenderová s Jiránkem. Je spojena s postupným rozvojem a emancipací měst a jejich průmyslovým a kulturním rozvojem. Pardubice se vždy v historii profilovaly jako město s rozvíjejícím se průmyslem oproti Hradci Králové, který byl považován spíše za město kultury a vzdělanosti.¹¹³

Stejně jako v dotazníkových šetřeních jsem se zaměřila na otázky týkající se znalostí vzájemných pojmenování měst i mezi obyvateli Hradce Králové a Pardubic. Ze strany hradeckých respondentů byly odpovědi na pojmenování obyvatel Pardubic v 85,6 % Pardubák, ve 14,4 % Parduban a 0 % pro Pardubičana. Z odpovědí obyvatel Pardubic je 50 % Pardubák, 25 % Parduban a 25 % Pardubičan. Odpovědi se relativně shodují s odpověďmi získanými prostřednictvím dotazníku. V rámci rozhovorů jsem se dozvěděla, že je pro některé obyvatele Pardubic nepředstavitelné nazývat se Pardubičany. K tomuto názoru se musím osobně přiklonit. Vždy jsem se prohlašovala za Pardubačku a Pardubičankou bych se ani teď, když znám spisovný pojem, neoznačila. Podle mých zjištění není ani jedno z těchto pojmenování (Pardubák, Hradečák) chápáno

---

¹¹³ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš. Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách. In *Východočeský sborník historický*. 1. Vydání. Pardubice: Východočeské muzeum Pardubice, 1996. s. 132

v pejorativním smyslu, jak ze strany Hradce tak i Pardubic.

Ve druhé otázce zaměřené na obyvatele Hradce vědělo správnou odpověď Hradečana 71, 4 % tázaných a špatnou Hradečáka označilo zbylých 28, 6 obyvatel Hradce. Z pardubické strany odpovědělo 25 % pro Hradečana a 75 % Hradečáka. Je vidět, že celkově je v povědomí obyvatel Pardubic Hradečan zafixován jako Hradečák. Toto pojmenování zní i do jisté míry tvrději než Hradečan. Další z dotazníkových otázek byla zaměřena na znalost přezdívek. Stejně, jako v rámci dotazníkového šetření, se objevují přezdívky Perníkář, Perníkáři. Na rozdíl od dotazníku však dotazovaní Hradečani znali pojem Perníkář. V Pardubicích jsem se setkala jen se dvěma zápornými odpověďmi v neprospěch tohoto pojmu. V rámci dalšího výzkumu prostřednictvím sociálních sítí jsem se setkala i s označením smrad'oši zjevně se odvíjejícího od výparů vycházejících z pardubických továren.

V otázkách zaměřených na znalost hradeckých přezdívek jsem se dozvěděla zcela jiné odpovědi než v dotaznících. Výsledek vyšel zcela opačně 71, 4 % zná nějaké pojmenování a 28, 6 % si žádného není vědoma. Tento výsledek je patrně zkreslen nízkým počtem respondentů, kteří nerespektují celou šíři názorů. Mezi nejznámější pojmenování patří Mechov, Mechováci a v nízké míře Votroci. Ze strany Pardubic je výsledek podobný dotazníkům. 75 % zná pojmenování, mezi nímž bezkonkurenčně vede Mechov, Mechovák a 25% žádné nezná, nezajímá se o něj. Ze 71, 4 % Hradečanů, kteří znají význam pojem Mechov jen dva respondenti tuší jeho význam. Z pardubických respondentů měli tušení, co Mechov znamená také pouze dva respondenti. V poslední otázce z tohoto bloku otázek věděla většina tázaných od čeho pojem Perníkář odvodit a to od Pardubického perníku, přestože na rozdíl od obyvatel Pardubic tři respondenti z Hradce (42, 8 %) neznali pojmenování Perníkář, ale jeho význam odvodit dokázali od samotného slova. Samotný význam těchto pojmenování rozebírám v kapitole apelativa, kde se věnuji informacím jak zjištěným z rozhovorů a dotazníků, ale i prostřednictvím literatury a internetu.

Další blok byl zaměřen na otázky vnímání vlastního i sousedního města. Obyvatelé Hradce mi odpovídali na otázky týkající se hrdosti na své město v zásadě kladně. Přestože se někteří z nich v některých otázkách týkajících se svého města vyjadřovali i kriticky, nikdy by nepřipustili, že na své město nejsou hrdí. Tím by připustili, že jejich město není tak dokonalé jak ho ve svých odpovědích reprezentují. Pro zjištění

pravdivějších odpovědí, tedy toho, co se jim na jejich městě také nelíbí, by bylo příště oddělit otázky týkající se Pardubic i Hradce zároveň a nejdříve se dotazovat na jejich město. V tomto kontextu neovlivněném srovnáním Pardubic a Hradce by mohly být odpovědi o něco jiné. Stejná situace se týkala i rozhovorů na téma Pardubic. Výsledkem mých zjištění je, že obyvatelé Hradce jsou hrdí na své město jako na salon republiky, kulturní město plné architektonických památek. Jednou z jejich identit je tedy příslušnost k historicky významnému městu, které proslulo svou krásou po celé zemi. Některé odpovědi připomínali důležitost Hradce jako Univerzitního města, jeho polohu na soutoku dvou řek a hlavně architektonickou koncepci Gočára. Kromě Univerzity, tak nebylo vzpomenuo nic ze současnosti, jako kdyby obyvatelé města žili jen proslulostí z počátku dvacátého století. Je možné, že je to z toho důvodu, že jsou tyto přednosti vyzdvihovány v rámci rodiny či školy i v médiích na úkor těch dalších. Hradečané jsou spjati se svým městem jako kulturním symbolem, chápou ho hlavně jako svůj domov, místo, kde se narodili, žijí a pokud možno budou žít nadále. Město je pro ně symbolem rodiny a bezpečí. Místem, kde mají svoji rodinu, své přátele a práci.

V zásadě se stejnými odpověďmi jsem se setkala i u obyvatel Pardubic. Ti jsou na své město hrdí a často tvrdili, že by nechtěli žít ani nikde jinde. Více než polovina z nich považuje Pardubice za místo dobré ke svému životu. Přesto se tři dotazovaní vyjádřili skepticky ke svému budoucímu setrvání v Pardubicích. Dva z respondentů studují na vysokých školách v Praze a uvažují, že pro ně bude výhodnější v současné situaci na pracovním trhu, hledat si práci mimo Pardubice, případně zůstat žít přímo v Praze. Třetí dotazovaná, je spjata s Pardubicemi jen kvůli tomu, že zde žije její rodina. Do budoucna vidí, že se pravděpodobně přestěhuje nejen mimo Pardubice, ale i za hranice České republiky. To vychází z její kosmopolitní povahy zvyklé cestovat a nesesrnat na jednom místě. Jak se vyjádřila, Pardubice pro ni jsou místem, kde vyrostla a má rodinu, ale jinak přímo na městě nijak nelpí. Označuje se za Pardubačku, ale ve skutečnosti ji osud města nijak zvlášť nezajímá. Větší sepnutí s městem jsem objevila u lidí, kteří již mají dostudováno, a buď uvažují o založení rodiny, nebo již rodinu mají. Z toho by se dal vyvodit závěr, že větší část dotazovaných se identifikuje se svým městem jako svým domovem a místem, kde chtějí žít. Jako u dotazovaných z Hradce jsou Pardubice symbolem domova, rodiny a přátel. Obyvatelé Pardubic nelpí natolik na historii, své město považují za známé hlavně díky sportovním aktivitám jako je Zlatá přilba, Velká

Pardubická steeplechase a samozřejmě hokej. Další věci, které město proslavilo, je výroba pardubického perníku. V nižší míře považují za významnou pro Pardubice její Univerzitu, průmysl, to že leží na dopravním uzlu a jejich Zámek. Pardubice jsou chápány jako město se silnou sportovní tradicí.

Nejdůležitější část rozhovorů byla zaměřena na samotnou rivalitu mezi městy. Zajímala jsem se, jestli se osobně někdy někteří z nich setkali s rivalitou. Ze strany Hradce Králové jsem získala odpovědi, že v současné době víceméně nikoliv. Výjimku tvořili dva dotazovaní, kteří se zajímají o sport. Ti vidí určitý druh meziměstské rivality během sportovních utkání. Tuto rivalitu lze však považovat za běžnou během sportovních utkání. Ale v osobním styku mezi obyvateli obou měst se o rivalitu nejedná. Někteří z respondentů, kteří měli za spolužáky někoho z Pardubic na střední škole, se setkali spíše s určitou formou vzájemného pošťuchování ve smyslu označování se za Perníkáře a Mechováky. Toto však nebylo použito s nějakým nenávisným účelem. Dalo by se říci, že pokud se dá o nějaké rivalitě v současné době mluvit, je to z jejich pohledu spíše nějaké vzájemné pošťuchování a předhánění se. Většina z dotazovaných si neuvědomuje, kde se poprvé setkali s tím, že nějaká rivalita existuje. Domnívají se, že to bylo v kruhu rodiny popřípadě mezi spolužáky ve škole. Možné důvody dřívějších sporů polovina z nich vidí v tom, že jsou to velká města ležící blízko sebe. Rozdíl ve městech vidí v jejich architektuře a zaměření. Hradec je podle nich stále salonem republiky, bývalým královským městem. Pokud mají srovnávat, jsou pro ně Pardubice architektonicky nezajímavé, zejména jejich střed města. Také považují řešení hradecké dopravy za daleko povedenější než v Pardubicích. Z hlediska množství továren jsou pro ně Pardubice špinavým městem, které se proslavilo jen hokejem a perníkem. Z toho vyplývá můj závěr, že obyvatelé Hradce považují své město za prestižnější a kulturnější.

Dotazovaní z Pardubic se s rivalitou v přímém kontaktu nesešli. Tento výzkumný vzorek se neskládal, na rozdíl od vzorku pro dotazníkové šetření, z lidí účastnících se nebo se blíže zajímajících o sportovní aktivity. U těch bylo zjištěno, že se s meziměstskou rivalitou setkali během sportovních zápasů. Stejně jako u hradeckých sousedů se domnívají, že města leží blízko sebe, což vedlo k určitým samosprávním třenicím. Spory se vedly ohledně krajských měst a později také kvůli financování některých úřadů sídlících v Pardubicích, které měly či mají nadřízený orgán v Hradci králové (viz. Policejní ředitelství). Tři dotazovaní dokonce připouštějí, že Pardubice

nejsou tak architektonicky vyspělé jako Hradec, že zde byl kladen důraz spíše na průmysl než na kulturu. Pardubice jsou pro ně spíše ne-snobským městem, které se zajímá o sport. Město považují v kontextu rozvoje Univerzity i za město studentské. Na otázku, kde se poprvé s informací o rivalitě mezi městy setkaly, mi dvě respondentky odpověděly, že to bylo od svých rodičů, kteří vždy o Hradci mluvili jako o Mechově, ale již neví, proč tomu tak vlastně bylo. Zbytek dotazovaných se opět přiklání k možnostem školy či rodiny jako prvotního zdroje informace.

Meziměstská rivalita může slábnout i z toho důvodu, že se do popředí vnímání lidí dostávají jiné vlivy. Svět se neustále vyvíjí, dochází k rozvoji informačních technologií, změnách ve státě, větší prostupností hranic, cestování. Například i díky členství v Evropské unii a novým pracovním pobídkám mají lidé větší možnost se přestěhovat a hledat nové zázemí v jiných státech. Lidé tak mohou ztrácet sepijetí se svým rodným městem, k čemuž se ve svých úvahách o postmoderní době přiklání i Zygmunt Bauman. Veškeré tyto vlivy mohou odsunout do pozadí soupeření, které již dnes není pro život aktuální. Jak již vyplynulo z výzkumu, jediným silným výkyvem v jinak relativně stabilní nízké míře rivalit je sport. Informace o meziměstské sportovní rivalitě pomáhají dokreslit vztah obyvatel ke svému městu a jeho sportovnímu zázemí. Je ale velice těžké, pouze na základě sportovního klání, které vždy vytváří silné citové vypětí, hodnotit celou širokou škálu aspektů rivalit mezi Hradcem a Pardubicemi.

9 Závěr

Cílem této práce bylo blíže prozkoumat pověstnou rivalitu mezi Hradcem Králové a Pardubicemi. Dala jsem si za úkol zjistit, co stojí za vznikem této rivality a jestli o ní můžeme hovořit i dnes. V práci se zabývám podstatou obou měst, jejich historickými kořeny, které ovlivnily budoucí vývoj této rivality. Tato práce měla některá úskalí, která jsem musela překonat. Můj prvotní plán provést výzkum pouze prostřednictvím osobních rozhovorů jsem musela pozměnit. Již při prvních rozhovorech jsem zjistila, že pouze s nimi bych nedosáhla dostatečných zjištění, která by respektovala názory většiny. Proto jsem se rozhodla práci doplnit o menší dotazníkovou sondu.

Hradec Králové se od počátku profiloval jako regionálně významné město. Nejprve byl královským městem a ve 20. století díky vynikající architektonické koncepci dostal označení Salon republiky. Pardubice, které se po staletí vyvíjely v jeho těsné blízkosti, se svého rozvoje dočkaly až s rozvojem průmyslu na přelomu 19. a 20. století. To mělo značný vliv pro vznik vzájemné rivality. Ta byla založena na přílišné vzájemné blízkosti, které ovlivnila vzájemné „boje“ o založení některých samosprávních orgánů. Za kořen sporu lze označit soupeření o místo založení významných úřadů v oblasti a vznik krajského zřízení. Od 13. století, kdy se přešlo z hradského zřízení na krajské, byl Hradec Králové krajským městem. Ačkoliv byly Pardubice během 16. století významným centrem, na slávu Hradce Králové nedosáhly. Centrem kraje/hejtmanství se staly na pouhých pět let v roce 1850. Z toho to důvodu může pocházet určitá historická ukřivděnost. Novodobý vzájemný rozkol nastal až v roce 2001, kdy byl založen Pardubický kraj a Pardubice se staly jeho centrem. Opět se zde dostáváme k problému značné blízkosti dvou krajských měst. Se založením Pardubického kraje vznikl problém se sídlem některých krajských orgánů. Pardubice dodnes nemají vlastní krajský soud, pouze pobočku hradeckého Krajského soudu, Krajské ředitelství Policie a Krajské státní zastupitelství by se mělo teprve stavět. To v určité míře mohlo přispívat ke vzniku určité nadřazenosti ze strany Hradce Králové, ale důkazy potvrzující tuto domněnku se mi nepodařilo zjistit. Nejvíce zmínek o původu rivality jsem nezískala během dotazníkového šetření ani během rozhovorů, ale v rámci doplňujícího šetření v literatuře a masmédiích. Rivalita je často užívána v rámci novinových článků jako určitý druh

lákavého titulku, ale ve své podstatě již dnes nemá reálné opodstatnění, jak ukázal výsledek sociálně-antropologického výzkumu. Největší aktivity v zájmu o Pardubicko-Hradeckou rivalitu jsem zaznamenala na Internetu. Zde ve velice populárních společenských sítích lidé zakládají skupiny, které buď podporují Pardubice vůči Hradci Králové, nebo naopak. Členská základna je poměrně vysoká. Některé ze skupin mají přes tisíc členů. Jediným jejich zaměřením je však zanechávání vzkazů na veřejné nástěnce nebo veřejná diskuze nad tím, čím je druhé město horší než to jejich, popřípadě vzájemné zanechávání urážlivých vzkazů na nástěnce „nepřátelského“ města. Tyto skupiny lze v kostce označit za založené spíše z recese. Kontaktovala jsem některé z jejich členů a ti mi odpověděli, že ve skutečnosti proti druhému městu nic nemají a za recesi to opravdu celé považují. Mým závěrem o současném stavu vzájemné rivality mezi Hradcem a Pardubicemi je, že si obyvatelé obou měst vzájemnou rivalitu neuvědomují. Je latentní, neuvědomělá a projevuje se v již zmíněné oblasti recese. Tím se potvrzuje moje hypotéza o marginalizaci rivality v současné době. Pozůstatky rivality je možné najít během sportovních zápasů, což považuji spíše za sportovní řevnivost než ukázkou meziměstské rivality. Projevy v novinách a na internetu, či jinde považuji spíše za recesi a určitý druh vzájemného zcela neškodného pošťuchování.

Další část práce jsem zaměřila na zkoumání identifikace obyvatel s městem. Zajímala jsem se o to, co pro ně jejich město znamená, jaký k němu mají vztah. Odpovědi většiny lze shrnout jednoduše. Město je pro ně domovem, místem kde vyrůstali, mají přátele a plánují v něm zůstat. Výjimku tvořila pouze menší část studentů, kteří se domnívají, že budou hledat pracovní uplatnění jinde než ve svém rodném městě. Respondenti, kteří již mají po studiích či založili rodinu, nevidí důvod, proč město opouštět, ať už se jedná o obyvatele Pardubic či Hradce Králové. Podařilo se mi tak potvrdit dvě mé hypotézy. První, že více jak dvě třetiny celkového počtu respondentů budou mít nízké povědomí o vzájemné rivalitě a druhou, že rivalita je v současné době marginální záležitostí. Podařilo se mi potvrdit, že pokud v dnešní době hovoříme o rivalitě, jedná se spíše o pozůstatky z dřívější doby přiživované občasnými články v médiích či o ještě dnes používané přezdívky Mechovák pro obyvatele Hradce a Perníkář pro obyvatele Pardubic.

Poslední hypotéza byla zaměřena na stereotypy. Chtěla jsem zjistit, zda existují nějaké stereotypní představy o obyvatelích obou měst. Domnívala jsem se, že vzhledem

k mému předpokladu celkové marginalizace, již nelze mluvit o stereotypech ve vztahu obou měst a jejich obyvatel. Tuto hypotézu jsem během svého výzkumu vyvrátila. Vycházela jsem z předpokladu, že došlo k celkové marginalizaci vzájemné rivality a proto tedy i k absenci stereotypních představ. Stále lze do určité míry hovořit o stereotypních představách. Za stereotypní názory lze považovat nejčastější odpovědi respondentů, které charakterizují Pardubice pouze jako město založené na průmyslu, sportu a pečení perníku. U Hradce Králové převládají odpovědi, že je to kulturní město na rozdíl od průmyslových Pardubic. Samotná tato tvrzení lze podle výše specifikované teorie považovat za stereotypní. Tvrzení, že jsou Pardubice jen městem průmyslu, sportu či perníku vycházejí z nedostatečné informovanosti o městě. Tím, že jsou tyto tři složky nejznámějšími informacemi o městě, ještě neutváří samotný charakter města. Pardubice jsou i městem kulturním. Nachází se zde Východočeské divadlo, Komorní filharmonie a mnoho poloprofesionálních uměleckých souborů. Lze jmenovat například divadlo Exil. Každoročně se tu koná vícero kulturních akcí jako například Pardubické hudební jaro, Folklórní festival a Festival města Pardubic. Tyto akce vypovídají o tom, že Pardubice mají i jinou než sportovní a průmyslovou stránku, proto lze považovat dané představy respondentů za stereotypní. Zajímavým poznatkem ve výzkumu bylo, že ačkoliv byly Pardubice označeny za sportovní město, byl vzpomenut nejvýrazněji hokej, ale ostatní proslavené sporty jako Velká Pardubická Steeplechase či Zlatá přilba byly opomenuty.

Hradec Králové je oproti tomu považován za zcela kulturní město. Stále je respondenty připomínáno, že je salómem republiky. Toto označení vychází z počátku 20. století, kdy se město stalo symbolem moderní architektury díky stavbám architektů, jako byl Gočár či Kotěra. Vzhledem k tomu, že Hradci vydrželo toto označení ještě do dnešních dnů, je to další znak stereotypního pohledu na město. Město se nadále rozvíjí, vznikají další stavby, které sice nejsou přehlídkou moderní architektury, ale dále rozvíjí město. Nejedná se o statický obraz města, jak ho pojem salón republiky může označovat. Město samozřejmě není pouze kulturní, ale také průmyslové. Kromě všemožných festivalů a kulturních akcí má zde své místo i více druhů průmyslových odvětví jako strojírenství, potravinářství, průmysl chemický a elektrotechnický.

Tyto stereotypy jsou sdílené a předávají se z generace na generaci. Pardubice jsou tak chápány jako město hokeje, které kromě sportu nic neumí. A Hradec pouze jako kulturní město bez dalších ambicí, což není zdaleka pravda. Z pohledu města a meziměstské

rivality byl vytvořen určitý stereotypní obraz obyvatel Hradce a Pardubic. Obyvatelé Pardubic jsou označováni za Perníkáře, protože je to snadnější než brát „Pardubáky“ jako různé individuality. Perník a hokej je něco, co o městě hradečtí znají a pomáhá jim to utvářet obrázek města. Stejně tak označení Mechov, Mechováci. Stereotyp jsem dohledala v jejích odpovědích, kde dotazovaní charakterizují Pardubice pouze jako město založené na průmyslu, sportu a pečení perníku a Hradec pouze jako kulturní město na rozdíl od „průmyslových“ Pardubic. Samotná tato tvrzení lze považovat za stereotypní. Je zcela opomíjeno, že město se nadále mění v prostoru a čase. Tím, že jsou tyto složky nejznámějšími informacemi o městě, ještě neutváří samotný charakter města.

Od zvoleného námětu práce jsem očekávala získání nových zkušeností s tématem pro mě dříve neznámým. Domnívám se, že i přes to, že sama pocházím z Pardubic, se mi podařilo podat nestranný pohled na obě města.

Bibliografie

Monografie:

BARTOŠ, Štěpán, KOTYK, Jiří. *Pardubice dříve a nyní*. 1. vyd. Pardubice: Helios, 1993. 127 s. ISBN 80-85211-01-7.

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 2. vyd. Praha: SLON, 2002. 165 s. POST. ISBN 80- 86429-11-3.

BERNARD, Harvey Russell. *Research methods in anthropolog : qualitative and quantitative approaches*. 4th edition. Walnut Creek, CA : Rowman Altamira, 2005. 803 s. ISBN 9780759108691.

BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *Urbánna antropológia: východiská a perspektivy*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003. 83 s. ISBN 80-8055-837-X.

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov města média*. 1. vyd. Praha: SLON, 1998. 362 s. ISBN 80-85850-59-1.

ČTVRTEČKOVÁ, Petra. *Vliv Františka Ulricha na proces přeměny pevnostního Hradce Králové v Salón republiky na počátku 20. století*. Brno, 2007. 82 s., 11. Masarykova Univerzita v Brně. Vedoucí diplomové práce PhDr. Libor Vykoupil, PhD. Dostupný z WWW: <http://is.muni.cz/th/69456/ff_m_b1/magister_diplomka_historie.doc>. s 69

DOUBEK, Zdeněk, LAJDAR, Milan. *Kouzlo objevů: Čtení o starém Hradci*. 1. vyd. Hradec Králové: ML, 2002. 208 s. ISBN 80-901267-2-3.

ERIKSON, Erik H, Identity and Life-cycle In. SÖKEFELD, Martin, et al. Debating Self, Identity, and Culture in Anthropology. *Current Anthropology*. 1999, vol. 40, no. 4, s. 417-447. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/pss/2991377>>.

FORM, William H., STONE, Gregory P. Urbanism, Anonymity, and Status Symbolism. *The American Journal of Sociology*. 1957, vol. 62, no. 5, s. 504-514.

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.

HANNERZ, Ulf. Cultural Complexity. In LOW, Setha. *The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City*. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 383-409. ISSN 0084-6570.

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1993. 301 s. ISBN 80-901549-0-5.

HERZFELD, Michael. *Anthropology: Theoretical Practice in Culture and Society*. 5th edition. Malden, Massachusetts: Wiley-Blackwell, 2006. 368 s. ISBN 9780631206590.

HRAZDĚRA, Karel, MAIXNEROVÁ, Eva. Regiontour kraje spojil. *Hradecké noviny*. 13.1.2006, s. 6.

CHUDÁ, Marie. *Pardubické vzpomínky*. 1. vyd. Pardubice: Silueta, 2001. 148 s.

JAKL, Jan. *Hradec Králové*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2005. 60 s., 117 fotografií. Zmizelé Čechy. ISBN 80-7185-723-8.

JENKINS, Richard. *Social identity*. 1st edition. London: Routledge, 1996. 206 s. Dostupný z WWW: <<http://books.google.cz/books?id=okVtVB1GZqsC>>. ISBN 0415120527.

LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš. Hradec Králové - Pardubice: Rivalita ve Východních Čechách. In *Východočeský sborník historický*. 1. Vydání. Pardubice: Východočeské muzeum Pardubice, 1996. s. 131-147. ISBN 80-86046-01-X.

LIPPMAN, Walter. *Public Opinion*. New York: Courier Dover Publications, 2004. 234 s. ISBN 9780486437033.

LOW, Setha M. *Theorizing the city: the new urban anthropology reader*. 3rd edition. New Brunswick: Rutgers University Press, 1999. ISBN 0-8135-2719-8. Theorizing City, s. 1-36.

- LOW, Setha. The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City. In *Annual Review of Anthropology*. Vol.25. Palo Alto: Annual Reviews, 1996. s. 383-409. ISSN 0084-6570.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. 287 s. ISBN 80-200-0690-7.
- OEHLEER, Kurt Theodor. *Rivalita: a jak s ní správně zacházet*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007. 194 s. ISBN 978-80-86851-67-9.
- PALEČEK, Jiří. Pardubicko: Územní a správní vývoj. In *Klub přátel Pardubicka: Zprávy*. 1. vydání. Pardubice: KPP, 1997. Vlastivědná abeceda dr. Pavla Theina.
- ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita - regionální identita*. In SOCIOweb 9. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISSN 1214-1720
- RŮŽIČKA, Michal, HENIG, David. „Identita“ v sociálním výzkumu: Epistemologické meze. In MAREŠ, Petr, HOFÍREK, Ondřej. *Sociální reprodukce a integrace: Ideály a meze*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2007. Identita a Migrace. s. 225-245. ISBN 978-80-210-44
- SAKAŘ, Josef. *Dějiny Pardubic*. díl 1., část 1., 1. vyd. Pardubice: Město Pardubice, 1920. 130 s.
- SÖKEFELD, Martin, et al. Debating Self, Identity, and Culture in Anthropology. *Current Anthropology*. 1999, vol. 40, no. 4, s. 417-447. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/pss/2991377>>.
- ŠEBEK, Jan. *Dějiny Pardubic*. 1. vyd. Sv. 1. Pardubice: Krajské muzeum východních Čech, 1990. ISBN 80-900069-1-4. s. 227.
- TAYLOR, Charles. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Amy Gutmann. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001. 183 s. ISBN 80-7007-161-3.
- UK Centrum pro sociální a ekonomické strategie. *Průvodce krajinou priorit pro Českou Republiku*. 1. vyd. Praha: Gutenberg, 2002. 686 s. ISBN 80-86349-06-3.

Novinové články:

CHARBUSKÝ, Miloš. Pardubičtí starostové - 9. část. *Radniční Zpravodaj*. září 1998, roč. 1998, č. 4, s. 20.

TRAUB, Pavel. Ropáci a Mechováci: aneb kdo má v ruce trumfů více, Hradec nebo Pardubice. *Mladý svět*. 1995, č. 15, s. 16-17.

Elektronické zdroje:

Antropoweb [online]. 2005 [cit. 2005-01-17]. Dostupný z <WWW:www.antropoweb.cz>. ISSN 1801-8793

BARTOŠ, Adam. Švejnar odčiní „křivdu“, navštíví zapomenuté Pardubice. *IDNES.cz*. 28. 1. 2008. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/svejnar-odcini-krivdu-navstivi-zapomenute-pardubice-p06-/domaci.asp?c=A080128_114704_domaci_adb>.

FIŠER, Jaroslav. Hradec si udělá ze zbytků Pardubic průmyslovou zónu. *HRADEC KRÁLOVÉ - zpravodajství* [online]. 2004 [cit. 2004-04-01], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.hradeckralove.cz/clanek.php?id=637>>.

Časopis Kraj Královéhradecký 1938. *Oficiální stránky města Hradec Králové* [online]. 2002, 20. 9. 2002 [cit. 2009-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.hradeckralove.org/cz/Magistrat/zpravodaj/_2002_28/cl27.html>.

Evropská komise: Pardubický perník má evropskou ochrannou známku [online]. 2008, 29. 02. 2008 [cit. 2009-05-06]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/news/around/080229_cz_cs.htm>.

Evropská komise: Pardubický perník má evropskou ochrannou známku [online]. 2008, 29. 02. 2008 [cit. 2009-05-06]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/news/around/080229_cz_cs.htm>.

Hradec Králové: Oficiální stránky města [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW:

<http://www.hradeckralove.org/cz/Magistrat/odbory/usek_primatora/kancelar/_zahr_akti_vit/part_mesta/arnhem.html>.

Hradec Králové: Oficiální stránky města [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/historie.html>.

Hradec Králové: Oficiální stránky města [online]. Hradec Králové: 2007 [cit. 2009-04-04]. Dostupný z WWW: <
http://www.hradeckralove.org/cz/O_meste/symboly/symb01.html>.

Město Pardubice: Oficiální stránky [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <
http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/2_valka.html>.

Město Pardubice: Oficiální stránky [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW:
<<http://mesto-pardubice.cz/mesto/historie/pce-14-19-stol.html>>.

Pardubice [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW:
http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/komor.html

Pardubice [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <
http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/1845.html>

Pardubice [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <
http://www.pardubice.wrp.cz/historie_pardubic/po_valce.html>

Pardubický svět [online]. 2005 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW:
<<http://www.pardubice.cz/mesto/>>.

ZIMMERMAN, Petr. *Reforma státní správy* [online]. 2001 [cit. 2001-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.oku-hk.cz/archiv/Kraje.html>>.

Přednášky:

Seminář Teorie etnicity. Přednášející Mgr. T. Hyánková. zimní semestr 2005

Přílohy:

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 2 - Seznam respondentů z Hradce Králové

Příloha č. 3 – Seznam respondentů z Pardubic

Příloha č. 1

Dotazník

Odpovědi buď zakroužkujte, popřípadě rozepište na přiložený papír.

(pokyny pro vyplnění byly sděleny v doprovodném informačním dopise či ústně)

- 1) Zaškrtněte jedno spisovné označení obyvatele Pardubic
a/ Pardubák b/ Pardubičan c/ Parduban d/ jiné
- 2) Zaškrtněte jedno spisovné označení obyvatele Hradce Králové
a/ Hradečák b/ Hradečan c/ jiné
- 3) Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Pardubic? Jakými?
- 4) Setkal/a jste se s nějakými přezdívkami pro obyvatele Hradce Králové? Jakými?
- 5) Setkal/a jste se s pojmenováním Mechov, Mechovák? Odkud podle vás pochází a co znamená?
- 6) Setkal/a jste se s pojmem Perníkov, Perníkář? Odkud podle vás pochází a co znamená?
- 7) Co pro vás vaše město znamená?
- 8) Čím je vaše město ve svém okolí či v rámci státu významné?
- 9) Jste hrdý/á na své město? Jestliže ano, proč? Čím je vaše město významné?
- 10) Setkali jste se s projevy nesnášenlivosti mezi obyvateli Pardubic a Hradce Králové? S jakými?
- 11) Je vám známo, z jaké doby pochází první zmínky o vzájemných sporech mezi městy?
- 12) Jaké jsou podle vás hlavní rozdíly mezi oběma městy?
- 13) Od koho jste se poprvé dozvěděl/a o neshodách mezi obyvateli obou měst?
- 14) Jaké jsou/byly podle vás hlavní příčiny soupeření/rivality mezi oběma městy.
Z čeho vznikají vzájemné neshody, pokud jste si jich vědom/a?

Zakroužkujte správnou možnost:

Jsem žena muž   **Žiji v:** Pardubicích   Hradci Králové

Vzdělání nejvyšší dosažené:

základní   vyučen   středoškolské   vyšší odborné   vysokoškolské

Jaké je Vaše povolání či obor práce? :

Příloha č. 2

Seznam respondentů z HK

Respondenti muži z Hradce Králové – celkem 11

jméno	věk	vzdělání	povolání	bydliště
Aleš	28	SŠ	elektrikář	HK
David	28	VŠ	kordinátor	HK
Jan	24	SŠ	automechanik	HK
Jiří	36	SŠ	manager	HK
Marek	19	VŠ	student	HK
Michal	24	VŠ	student	HK
Ondřej	32	SŠ	IT	HK
Petr	20	SŠ	prodavač	HK
Tomáš	28	VŠ	obchodní zástupce	HK
Jiří 2	45	SŠ	technik	HK
Robert	37	VŠ	policista	HK

Respondentky ženy z Hradce Králové – celkem 17

jméno	věk	vzdělání	povolání	bydliště
Aneta	25	SŠ	kadeřnice	HK
Dana	32	SŠ	pokladní	HK
Daniela	33	SŠ	kosmetička	HK
Denisa	22	VŠ	studentka	HK
Iva	49	SŠ	operátorka	HK
Iveta	36	VŠ	psycholožka	HK
Jitka	47	SŠ	operátorka	HK
Kateřina	43	SŠ	operátorka	HK
Katka	20	SŠ	studentka	HK
Lucie	23	SŠ	prodavačka	HK
Lucie 2	36	SŠ	pokladní	HK
Marta	29	SŠ	operátorka	HK
Petra	24	SŠ	admin. Pracovnice	HK
Petra 2	27	SŠ	zdravotní sestra	HK
Petra 3	24	VŠ	studentka	HK
Romana	22	VŠ	studentka	HK
Veronika	23	VŠ	studentka	HK

Příloha č. 3

Seznam respondentů z Pardubic

Respondenti muži z Pardubic – celkem 15

jméno	věk	vzdělání	povolání	bydliště
David	23	VŠ	student	PCE
Petr	28	SŠ	číšník	PCE
Roman	36	VŠ	policista	PCE
Petr	29	SŠ	policista	PCE
Jan	29	SŠ	IT pracovník	PCE
Aleš	22	VŠ	student	PCE
Jiří	40	VŠ	dispečer	PCE
Martin	27	VOŠ	sociální pracovník	PCE
František	33	SŠ	řidič	PCE
Tomáš	32	VŠ	úředník	PCE
Jan 2	50	SŠ	policista	PCE
Rostislav	52	SŠ	zedník	PCE
Adam	31	VŠ	technik	PCE
Karel	21	SŠ	student	PCE
Lukáš	22	SŠ	plynař	PCE

Respondentky ženy z Pardubic – celkem 17

jméno	věk	vzdělání	povolání	bydliště
Vendula	24	VŠ	ekonomka	PCE
Jana	28	VŠ	právnička	PCE
Klára	33	VŠ	psycholožka	PCE
Petra	30	SŠ	operátorka	PCE
Jana 2	25	SŠ	operátorka	PCE
Helena	24	VŠ	studentka	PCE
Věra	45	SŠ	vychovatelka	PCE
Monika	34	VOŠ	zdravotní sestra	PCE
Jitka	32	VŠ	učitelka	PCE
Dana	46	VŠ	účetní	PCE
Pavla	50	SŠ	pokladník	PCE
Dagmar	47	SŠ	prodavačka	PCE
Milena	24	SŠ	zdravotní sestra	PCE
Kateřina	28	VŠ	sociální pracovnice	PCE
Lucie	37	SŠ	bankovní poradce	PCE
Hanka	29	SŠ	aranžérka	PCE
Dana	35	SŠ	pokladník	PCE